

KIELI KESKUS TELUA

7/1994

Language Centre News

Viestintää ja vuorovaikutusta Hannele Dufva	2
Esiintymistaidon kurssi ujoille Merja Almonkari	8
Puheviestintä - aineenopettajakoulutuksen suola Pirjo Valokorpi	12
Puheviestintää ennen, nyt ja tulevaisuudessa Eeva Takala	16

KIRJAKATSAUS - BOOKS BRIEFLY

Suomea ennen ja nyt: Suomen kielen kehitys ja vaihtelu	21
Cross-linguistic intelligibility of native and non-native L2 speech varieties	23
Aufenthaltsbewilligungen	25

TIEDOTUKSIA - INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa	28
Väitöksiä	47

KIELIKESKUSTELUA

Language Centre News

Julkaisija:

Korkeakoulujen kielikeskus

Jyväskylän yliopisto

PL 35

40351 Jyväskylä

Telefax 941-603 521

Vastaava**toimittaja:**

Hannele Dufva

puh. 941-603 535

E-mail: dufva@finjyu.bitnet

Toimittajat:

Minna-Riitta Luukka

puh. 941-603 533

E-mail: luukka@finjyu.bitnet

Sabine Ylönen

tel. 941-603 534

E-mail: sabyl@jylk.jyu.fi,

sabyl@tukki.jyu.fi

Ilmoitukset:

Helena Valtanen

puh. 941-603 542

E-mail: valtanen@jyu.fi

Ilmestyy 10 kertaa vuodessa

Tilaushinnat 1994:

Vuosikerta 100 mk

Ulkomaat 150 mk

Ilmoitushinnat:

1/1 s. 1000 mk

1/2 s. 500 mk

Materiaalin tulee olla toimituksessa ilmestymiskuukautta edeltävän kuun 15. päivään mennessä.

Hyvää uutta vuotta!

Jotenkin sitä on vuosirytmä mennyt ihan sekaisin, kun on aikansa tässä yliopistoyhteisössä työskennellyt. Jokainen syksy tuntuu uuden vuoden aloitukselta ja sitä jopa huomaa tekevänsä syksyisin uudenvuodenlupauksia: lupaan saattaa loppuun vuosia roikkuneet projektit, lupaan kirjoittaa tusinan artikkeleita, opettaa paremmin kuin viime vuonna, tehdä parempia suunnitelmia ja kehittämispapereita, olla innovatiivisempi ja rohkeampi ja kaikin puolin parempi ihminen kuin viime vuonna.

Näyttää siltä, että elellemme nykyisin aikoja, jolloin eilisestä ei voi ennustaa tätä päivää, huomista puhumattakaan. Vanhasta on uskallettava luopua ja uutta on uskallettava aloittaa. Tämän tempoilevan nykypäivän vaarana on pahimmillaan sattumanvaraisuus ja tuuliviirimäisyys. Yhä enemmän aikaa ja energiaa kuluu uusien ideoiden synnyttämiseen ja ajankohtaisiin haasteisiin vastaamiseen. Kaikkea tarvitaan paljon ja lisää, mutta yhä vähemmällä voimavaroilla pitäisi selvitä.

Selviytymisstrategioita näyttää olevan ainakin kolmea sorttia: Pidetään tiukasti kiinni entisestä ja hoidetaan tutuiksi käyneet tehtävät niin hyvin kuin voidaan. Edetään vakaasti ja matalalla profiililla. Uusia haasteita otetaan vastaan vain, jos entiset on saatu hoidettua tai uutta rahaa on tulossa. Toinen vaihtoehto on se, että tehdään kaikkea mahdollista: entisten tehtävien lisäksi kehitellään uusia haasteita ja vastataan niihinkin vanhojen lisäksi. Kyllähän sitä vielä vähän rahkeissa varaa löytyy. Haalitaan rahaa ja resursseja sieltä ja täältä. Soitellen sotaan vaan! Kolmas vaihtoehto on radikaalein: lähdetään liikkeelle tästä päivästä ja avoimesti pohditaan, mikä vanhassa on hyvää ja säilyttämisen arvoista, mikä taas voidaan hoitaa toisella tavalla. Putsataan pöytä ja luodaan tilaa uusille haasteille. Edetään suunnitelmallisesti, mutta varaudutaan siihen, että suunnitelmia voidaan joutua muuttamaan. Edetään vakaasti mutta lippu korkealla ja silmät avoimina. Kullakin strategialla on varmasti omat kannattajansa ja omat etunsa ja haittansa, jotka vain aika paljastaa.

Uuden vuoden perinteisiin kuuluu myös aina ennustaminen, ja koska en ole valtakunnallinen ennustajaeukko, uskallan ennustaa Korkeakoulujen kielikeskuksen tulevaisuutta. Se on helppo ennustaa, että laitoksen johtaja vaihtuu, koska se on jo tapahtunut. Raija Markkanen palasi hoitamaan omaa virkaansa ja jätti tämän purren minulle luotsattavaksi. Ennustukseeni kuuluu myös se, että laitoksemme nimi ja hallinnollinen asema tulee muuttamaan. Uusi KKKK tulee muistuttamaan morsianta: jotain uutta, jotain vanhaa, jotain lainattua ja jotain sinistä - mutta millaista, sen aika näyttää. Innokasta työvuotta kaikille!

Minna-Riitta Luukka

VIESTINTÄÄ JA VUOROVAIKUTUSTA: JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON REHTORI AINO SALLISEN HAASTATTELU

Hannele Dufva

Kuva: Arja Jokiaho

Jyväskylän yliopiston rehtori Aino Sallinen lupautui kertomaan *Kielikeskustelua* -lehden lukijoille näkemyksiään viestinnän - ja erityisesti puheviestinnän - kysymyksistä, joita tässä numerossa käsitellään laajemminkin. Aino Sallinen, joka valittiin jokunen vuosi sitten ensimmäisenä naisena Suomessa yliopiston rehtoriksi, on myös ensimmäinen puheviestinnän professoriksi - vuonna 1987 - nimitetty suomalainen. Puheviestintä on tämännimisenä yliopistollisena oppiaineena siis vielä nuori. Soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen koulutusohjelma, jossa puheviestintä oli toinen suuntautumisvaihtoehto, perustettiin Jyväskylän yliopistoon vuonna 1979. Pääaineena puheviestintää on opiskeltu vuodesta 1982, ja omaksi koulutusohjelmakseen se itsenäistyi vuonna 1991. Kun puheviestinnän tutkijat ja opettajat kokoontuivat tänä keväänä Jyväskylään Puheviestinnän päville, saatettiin siis luoda silmäys noin 15 vuoden perinteeseen. Rehtori Sallinen kertoo puheviestinnän oppituolin olevan

eurooppalaisittain harvinainen: tällä hetkellä Jyväskylän virka on esimerkiksi Pohjoismaiden ainoa.

Mitä oli ennen puheviestintää?

Puheviestintä ei kuitenkaan noussut tyhjästä yliopistollisten oppiaineiden joukkoon. Nykyisen puheviestinnän juuret Aino Sallinen johtaa yhtäältä *suullisen esitystaidon, puhetaidon ja lausunnan* perinteeseen, joka on aina kukoistanut Suomessa. Tämän puhetaidon ja -taiteen tutkimuksen uranuurtajiin kuuluu Helsingin yliopistossa vaikuttanut professori Kaarlo Marjanen, joka nivoi alan saksalaisen perinteen suomalaiseen tutkimukseen ja opetukseen. Myös Suomen kouluissa on jo pitkään annettu suullisen esitystaidon opetusta. *Puhetekniikan ja kaunoluvun tutkimio* sisältyi kauan äidinkielen opettajain tutkintoon ja nykyisinkin äidinkielen opettajilta edellytetään puheopin tutkintoa.

Puhetaidon koulutusta annettiin myös *Suomen puheopistossa* siihen saakka kunnes alan opetus nostettiin yliopistotasoiseksi ja opiston valtionapu lakkautettiin. Puheopiston kouluttamista *logonomeista* monet ovat täydentäneet koulutustaan Jyväskylässä. Yliopistoissa, esimerkiksi Tampereella, opiskeltiin alaa *puheopin* nimellä. Opetusministeriön päätöksellä tapahtunut alan korkeimman opetuksen ja tutkimuksen keskittäminen uuden koulutusohjelman myötä Jyväskylään olikin oikeastaan varhainen esimerkki nykyisin niin kaivatusta selkeästä korkeakoulupoliittisesta profiloinnista. Puheviestinnän alemmaa opetusta annetaan nykyisin useassa yliopistossa.

Tutkimuksen tuulet

Suomalaisen perinteen lisäksi kehittyvä puheviestintätiede ja alan opetus sai runsaasti vaikutteita yhdysvaltalaisen *speech communication* -oppiaineen ja tieteenalan piiristä. Aino Sallinen oleskeli myös itse ASLA-stipendiaattina 1980-luvun alussa valmistelemaan viestintäarkuutta käsittelevää väitöskirjaansa *Yhdysvalloissa*. Mutta vaikka puheviestinnän nykytutkimus tuntuukin perustuvan suuressa määrin pohjoisamerikkalaiseen perinteeseen, ei pidä unohtaa myöskään sitä, että amerikkalainen tutkimus puolestaan on saanut vaikutteita eurooppalaisesta ajattelusta aina antiikin retoriikasta alkaen!

Puheviestintä - mitä se on?

Millainen yliopistollinen oppiaine puheviestintä oikein sitten on? Ohjaako se opiskelijaa henkilökohtaisiin puheviestintätaitoihin vai onko se tutkimukseen painottunut? Aino korostaa keskittämispäätöksen merkitystä siinä mielessä, että se osoitti puheviestinnän yliopistollisena oppiaineena automaattisesti perustuvan tutkimukselle. Toisaalta Aino hymyilee, että hänen on vaikeaa kuvitella uimaopettajaa, joka ei osaa uida tai viulunsoiton opettajaa,

joka ei saa viulusta irti ääntä. Omat taidot ovat tärkeitä myös puheviestinnän alalla. Lisäksi taito ja tutkimus kietoutuvat yhteen myös taitojen tutkimuksen kautta.

Kansakunnan eduksi...

Nuorena tieteenalana puheviestinnällä on varmasti vielä paljon edessään. Mitkä olisivat Aino Sallisen mielestä keskeisiä ja tärkeitä tutkimusongelmia? Aino pitää melkeinpä puheviestinnän velvollisuutena tutkia *suomalaista puhe- ja viestintäkulttuuria*, varsinkin kun sitä rasittavat niin monet kielteiset stereotypiat. Suomalaisen olisi aika tajuta myös omat vahvuutensa, rohkaisee Aino. Integroituhan suomalaisuuden tutkimus luontevasti myös kulttuurienvälisen viestinnän tutkimuksen ja edesauttaa sen käytäntöä. Homogeeninen Suomi on vasta hitaasti monikulttuuristumassa - ja tietyt ennakkoluulot ovat ehkä jopa voimistumassa. Puheviestintätutkimuksella onkin eräänä missionaan suomalaisuuden parempi asemointi. Parempi kansallinen itseymmärrys olkoon suorastaan kansallisena velvoitteenamme.

... ja omaksi parhaaksi

Puheviestintä on myös tieteenala, joka koskettaa jokaista läheisesti *yksilönä*. Sen vuoksi Aino pitää myös erilaisten viestinnän esteitten tutkimusta tärkeänä: ujous, esiintymisjännitys ja viestintäarkuus ovat esimerkkejä koetuista ongelmista, joiden ratkomisessa tutkimus tarjoaa hyötyä ihmissläheisellä ja konkreettisella tavalla. Orastamassa olevista puheviestinnän tutkimuskysymyksistä Aino Sallinen mainitsee myös sellaisia jännittäviä alueita, jotka voidaan lukea elämän laadun tutkimuksen pariin: parisuhdeviestintää, perhekommunikatiota, potilaan ja lääkärin välisen vuorovaikutusta, opettajan ja oppilaan suhteita... Kaikki esimerkkejä siitä, miten tutkimus voisi tulla lähelle ja hyödyttää meitä jokaista.

Tutkimuksella luodaan pohjaa myös *koulutukselle ja kasvatukselle* sekä ilmaisu-, puhe- että mediakasvatuksessa. Valtavia haasteita tutkimukselle löytyy *työelämän kehittämisen* piiristä tänä tärkeänä uusteollistamisen aikana. Miten päätöksenteko muuttuu yhä neuvottelevammaksi? Ja miten vaikuttaa maamme mahdollinen liittyminen Euroopan Unioniin työelämään ja sen viestintään? Näissä kysymyksissä Aino Sallinen näkee mahdollisuuden hyödyntää enenevässä määrin eklektistä lähestymistapaa ja useiden tieteenalojen yhteistyötä.

Miten yliopisto puhuu?

Puheviestinnän roolia yliopistossa Aino haluaa erityisesti painottaa. Yliopistoyhteisö on tietointensiivinen asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoa, soveltaa tietoa ja välittää sitä. Juuri onnistunut viestintä pitää yllä ja kannattaa tätä koko yliopiston käsittävää innovaatioketjua. Yliopiston tulee osata viestiä sekä sisäisesti että ulospäin.

Ulospäin kulkevat viestit ja oman toiminnan legitimointi ovat ensiarvoisen tärkeitä yliopistoille. Oman työnsä merkitys tulee osata kommunikoida ja sen tuloksista on osattava kertoa. Esimerkiksi tutkijan toimenkuvaan ei kuulu pelkkä tutkimuksen teko, vaan on myös osattava kertoa, miksi tutkii ja mitä on saanut selville. Tuloksia raportoitaessa on myös osattava kääntää ammattislanginsa eri kohderyhmien kielelle.

Kammioista kadulle

Asiantuntijoiden on siis tultava tutkijan-kammioistaan rohkeasti esille. Näin siitä huolimatta, että on aina mahdollisuus tulla ymmärretyksi väärin - tästähän ovat joutuneet kärsimään esimerkiksi asioihin kantaa ottaneet taloustieteilijät. Aino Sallinen on kuitenkin - puheviestinnän tutkijana ja rehtorina - sitä mieltä, että on puhuttava rohkeasti silläkin ehdolla että asettuu alttiiksi kritiikille. Kasvaminen omasta poikkeavien tulkintojen hyväksymiseen on tärkeää.

Aino Sallinen kritisoikin varovasti akateemisen yhteisön perinteistä toimintaa, jossa on usein keskitytty vain tiedon tuottamiseen. Kirjallista viestintää painottava perinne ja sen mallit, joiden voisi jopa sanoa olevan kulttuurirasitteena, ovat tyypillisiä myös korkeakoululaitokselle. Tutkijakin ajattelee tuloksiaan mieluusti valmiiksi kirjoitetun teoksen - lisenssiaatintyön tai väitöskirjan muodossa. Tutkimus pyritään saamaan kiistattomaksi paketiksi, jossa on kaikki sanottu "viimeisen päälle". Tiedotusvälineihin joutuessaan tutkija saattaaakin sitten tuntea itsensä väärinymmärretyksi, kun hänen ammattislanginsa suomennetaan tai tutkimusta popularisoiva toimittaja muuttaa jo tutkijan niin perusteellisesti miettimän otsikon.

Omalla rehtorikaudellaan Aino Sallinen onkin halunnut painottaa viestintää - monia uusia aloitteita on tehty ja hankkeita laitettu alulle Jyväskylän yliopistossa. Niin yliopistoyhteisön sisällä kuin ulospäinkin on korostettu avointa tiedonvälitystä ja keskustelu- ja neuvottelukulttuurin luomista. Niinikään esille on tuotu entistä painokkaammin yliopistoille strategisesti tärkeä toimiminen julkisuudessa ja medioissa. Sisäistä viestintää Aino pyrkii ohjaamaan entistä keskustelelevampaan ja neuvottelevampaan suuntaan.

Kuuntelemisen jalo taito

Mutta puheviestintä ei ole vain puhumista ja toimimista - Aino Sallinen tuo esiin myös puhumisen toisen puolen eli *kuuntelemisen*. Viestintä ei ole vain omiin päämääriin pyrkimistä, vaan myös toisen osapuolen näkemyksen kuuntelua. Usein yliopiston kaltainen asiantuntijaorganisaatio, joka koostuu eri alojen asiantuntijoista, on kovin pirstaleinen ja atomisoitunut, ja kilpailua käydään niin laitosten, tiedekuntien kuin yliopistojenkin kesken. Ansioituneille puheenvuoron käyttäjille Aino Sallisen neuvo kuuluukin: kuuntele ja arvosta! Todellisia innovointeja luodaan silloin, kun on taitoa ja malttia kuunnella.

Käy keskustelemaan!

Mitä puheviestinnän tutkija haluaisi saada aikaan *yhteiskunnallisena vaikuttajana*? Aino kertoo seuranneensa viime aikaista kansalaiskeskustelua, jossa on itsekin ollut mukana, esimerkiksi Maanantaiseuran kautta. Hän toteaa pahoitellen, että Suomessa ei elä kovinkaan keskusteleva kulttuuri, mutta on ilahtunut muutoksesta, joka on hänen havaintonsa mukaan jo käynnistynyt. Lisäksi asioista kyllä keskustellaan ja maailmanmenoa kritisoidaan työpaikan kahvipöydän ääressä tai kotosalla, mutta ero mediamaailmaan tuntuu kovin suurelta. Onkohan suomalaiselle edelleenkin vaikeaa ilmaista julkisesti omat mielipiteensä? Ehkä homogeenisen yhteisön konsensus latistaa helposti yksilölliset kannanotot jalkoihinsa, eikä suvaitse eri näkökulmia? Aino Sallinen rohkaiseekin kaikkia mukaan kansalaiskeskusteluun. Rohkeus ja aloitteellisuus ovat kansalaishyveitä. Aino toivoo pluralistisempaa yhteiskuntaa, jossa erilaisia näkökulmia ei ainoastaan siedettäisi, vaan jossa niistä jopa nautittaisiin. Väittely ja kiihkeä debatti ovat intellektuaalisia nautintoja, eivät kärsimystä!

Erityisesti Aino patistaa naisia esiin. Yhä edelleenkin naiset kainostelevat taitojaan ja kätkevät mieluummin kynttilänsä vakan alle. Kun Suomessa kuitenkin on viisaita ja koulutettuja naisia, voisivat he entistä paremmin arvata oman arvonsa ja markkinoida osaamistaan.

Maailma muuttuu - miten viestintä?

Maailma on muuttumassa hyvää vauhtia "pienemmäksi". Kotimaiset ja kansainväliset yhteydet ovat helppoja ja nopeita, uusia välineitä kehitetään jatkuvasti. Mitä satelliittiyhteyksien ja nopean sähköisen tiedonvälityksen aika merkitsee puheviestinnän tutkimuksen ja opetuksen kannalta? Aino Sallinen pohdiskelee aluksi kirjallisen viestinnän mallia, joka on ollut

vahva kulttuurivaikuttaja vuosisatojen ajan. Sitten kun audiovisuaalinen kulttuuri on vallannut nopeasti alaa, on ehkä käynytkin niin, että oraalisen kulttuurin yli on tavallaan hypätty: kirjoituksesta on siirrytty suoraan kuvaan.

Mediateknologian kehittyminen tuo jatkuvasti uusia vaatimuksia viestinnän tapoihin ja tottumuksiin. Nyt vaaditaan yhä enemmän nopeutta. Suomalainen verkkainen rytmi, jossa nukutaan yön yli, ja jossa viimeistellyt ajatukset kirjoitetaan lopulliseen muotoon, alkaa olla historiaa. -Nyt kun sähköiset mediat ovat tulleet suorastaan reaaliaikaisiksi päätöksenteon foorumeiksi, on tämä lintukodon aika ohi, toteaa Aino. -Tarvitaan entistä enemmän reaktionopeutta, herkkyyttä, spontaaniutta ja impromptutaitoa, luettelee hän. Päätöksentekijät joutuvat entistä useammin ottamaan kantaa ja tekemään sitoumuksia radion tai tv:n haastattelijan kysymyksen kohdatessaan - kenties miljoonaisen yleisön edessä. Ja silloin kun vaaditaan nopeaa ja lyhyttä vastausta, on myös tiivistämisen taito tärkeä. Kerropa ymmärrettävästi asiasi, kun sinulla on aikaa kokonaiset viisitoista sekuntia!

Puhuminen - poissa muodistako?

Aino ei kuitenkaan näe tulevaisuuden teknologiaa peikkona, joka näivettää ihmillisyyttä, pikemminkin päinvastoin. Koko teknologian kehityshän samalla korostaa henkilökohtaisen kommunikaation tarvetta. Tietoverkkoihin ei vain pidä hukkoa, eikä päätteen saa antaa määrätä ajankäytöstään. Teknologia ei ole isäntä, vaan renki. Kun puurretaan päivät pitkät näyttöpäätteen parissa, tunnetaan yhä enemmän tarvetta kohdata toinen ihminen kasvokkain rauhallisen ja refleктоivan yhdessäolon merkeissä. Puhuminen ei siis jää pois muodista: se on yhä areena, jossa ihmiset jäsentävät ja tulkitsevat maailmaa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Puhuminen voi olla myös keino eheytyä.

Kääntyykö puhe vieraaksi kieleksi?

Entäpä sitten vieraalla kielellä puhuminen? Millaisena rehtori Sallinen näkee yliopistojen *kielen- ja viestinnänopetuksen haasteet*? Onko puheviestinnällä annettavaa vieraiden kielten opetukselle tai päinvastoin? Aino Sallisen mielestä kielen ja viestinnän opetuksella olisi hyvät integraatiomahdollisuudet ja lisäksi ne molemmat olisi syytä saada olennaiseksi osaksi substanssioppimista. Se olisi myös juuri sitä syvää kansainvälistymistä, jota tulevaisuudessa tarvitaan. Kielen ja viestinnän opetuksessa kokonaisuutena mietittäessä on tietenkin otettava huomioon se, miten opiskelijat tulevat sijoittumaan työelämään. Mutta aivan erityisesti Aino kaipaa neuvottelutaidon kurssuja kaikille, suullinen argumentointi kun on yhä tärkeämpää.

Yliopiston rehtorina Aino Sallinen muistuttaa kuitenkin tiukasti koulujen merkityksestä kielen- ja viestinnänopetuksessa: koulun tulee antaa hyvä perusta niin äidinkieliin kuin vieraalla kielelläkin tapahtuvaan viestintään. Yliopiston voimavaroja ei voida sitoa jälkien paikkailuun, koska yliopistollisen koulutuksen pitäisi keskittyä akateemiseen viestintään ja työelämässä tarvittaviin kieli- ja viestintätaitojen oppimiseen, eli siis kehittää perustaitoja eteenpäin. Sivumennen panemmekin keskustelussa merkille uuden kielioppityöryhmän mietinnön, jossa on pohdittu kieliopin asemaa ja muotoa äidinkielenopetuksessa. Mietinnössähän korostetaan kielioppikäsitteen laajentamisen välttämättömyyttä ja "retoriikan paluuta". Esimerkiksi puhutun kielen aseman korostumisesta ja mietinnön kommunikatiivisuudesta Aino Sallinen on puheviestinnän edustajana mielissään.

Viestinnän futurologiaa

Aloitimme keskustelumme pienellä sukelluksella puheviestintätieteen lähihistoriaan, joten lienee loogista lopettaa katseella tulevaan. Ennustaminen on aina vaikeaa. Jos kuitenkin uskaltautuu ennustamaan 21.

vuosisadan viestinnän maailmaa, millaisena se mahtaa näyttäytyä? Aino päättelee, että viestinnän merkitys tulee jatkuvasti lisääntymään. Tätä voidaan pitää suorastaan yhtenä vallitsevana megatrendinä. Kaoottisessa, nopeasti muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa viestintää tarvitaan koheesion luoja. Mitä atomistisempi maailma, sitä enemmän ihminen kaipaa siihen ymmärryksen tukipuita ja jotain jonka kautta yhteisyyttä luodaan.

Viestinnän muodot ovat moninaistumassa: pujottelemme erilaisissa tietoverkoissa, käytämme telemaattisia palveluita, haemme tietoa CD-rommeilta ja oleilemme virtuaalitodellisuudessa. Viestit tulevat lähelle meitä - oma kotimme voi olla viestintäyksikkö, josta pääsemme vaivattomasti yhteyteen toiselle puolen maailmaa, mutta josta voimme myös tilata lähikauppiaaltamme pätkän makkaraa. Viestintä voi tulla jopa suorastaan "ihon alle", kuten virtuaalitodellisuudessa tapahtuu. Muodot ja mahdollisuudet siis lisääntyvät, mutta samalla myös medioiden väliset rajat - esimerkiksi graafisen ja sähköisen raja - hämärtyvät ja himmenevät.

Katsojasta Hannu Karpoksi?

On siis ilmeistä, että ihmisen maailmassa tapahtuu muutoksia: tottumukset niin työssä, opiskelussa kuin vapaa-aikanakin muuttuvat. Työtä voi tehdä kotoa käsin, opiskelu voi olla etäopiskelua, ja vapaa-ajan viettoon tarjoutuu myös uudenlaisia mahdollisuuksia. Ihmisellä on esimerkiksi mahdollisuus osallistua itse radio- tai tv-ohjelmansa tekoon ja muuntautua passiivisesta kuluttajan roolista aktiiviseksi osallistujaksi.

Pohdi arvoja - kasva kriittiseksi!

On luonnollista, että tällaisessa monimuotoisessa ja mahdollisuuksia vilisevässä viestinnän maailmassa korostuu kriittisen vastaanottamisen ja valinnan tärkeys. Arvojen pohtiminen ei suinkaan syrjäänny,

vaan tulee tärkeämmäksi. Kun olemme tietotulvan vastaanottajana, on pohdittava perimmäisiä arvoja. Sitä mukaan kun viestinnän - esimerkiksi kuvankäsittelyn - mahdollisuudet enenevät, lisääntyy myös vallan merkitys. Mikä on totta? Kenen totuutta katselemme ja kuuntelemme?

Tulevaisuuden viestintämaailmalla on siis vaaransa. On mahdollista, että meitä manipuloidaan, ja on myös mahdollista, että syntyy kahtiajako ihmisten kesken. Osaminen ja mahdollisuudet voivat kasautuvat yksille ja samoille, ja toiset syrjäytyvät. Viestinnän teknologian kehittyminen voi myös syventää kuilua teollisten länsimaiden ja kolmannen maailman välillä, epäilee Aino Sallinen. Yhtäkkiä huomaamme päätyneemme varsin perimmäisten kysymysten äärelle - pohtimaan viestinnän totuutta ja arvoja.

Oppimisen vallankumous - nyt!

Palaamme kuitenkin vielä hetkeksi yliopistomaailman arkiseen todellisuuteen ja opetuksen kysymyksiin. Aino ennustaa - ja toivoo - oppimiskäsityksen vallankumousta. Nykyisen yliopisto-opetuksen puutteeksi hän mainitsee sen kansainvälisissä arvioisakin esiintyneen seikan, että opettajan ja oppijan vuorovaikutus on Suomessa edelleen liian etäistä - on paljon kateederi-opetusta, jossa oppija on objekti. Sen sijaan hän voisi olla subjekti, jota opettaja opastaa eteenpäin oppimisprosessissa tutorina ja palautteen antajana. Opettaja olisi läsnä ja tavoitettavissa, mutta oppija huolehtisi itse oppimisprosessistaan. Tätä tukemassa olisi esimerkiksi opetuksen monimuotoisuus. Koko tietokäsitys on tietenkin tässä näkemyksessä erilainen: opettaja ei ojenna valmiita tietoja oppijalle, vaan tieto syntyy vuorovaikutuksellisenä ja muuttuvana prosessina. Tässä prosessissa puheviestintä on yksi työkalu.

ESIINTYMISTAIDON KURSSI UJOILLE

Merja Almonkari
Jyväskylän yliopiston kielikeskus

Kahvipöytäkeskusteluista luku- järjestykseen

Idea järjestää oma opetusryhmä puhumista arasteleville opiskelijoille ei syntynyt satumalta. Jo vuosia puheviestinnän opettajat ovat pohtineet, miten voisi auttaa niitä opiskelijoita, jotka eivät uskalla tulla tavalliselle viestinnän peruskurssille tai jättävät kurssin kesken heti ensimmäisen kokoon-tumisen jälkeen. Ensimmäinen kokeilu-kurssi yleisön edessä puhumista arasteleville järjestettiin Jyväskylän yliopiston kielikeskuksessa syyslukukaudella 1992. Parissa päivässä 12 hengen ryhmään ilmoittautui noin 80 opiskelijaa.

Nyt kurssi näyttää jo vakiintuneen opetus-ohjelmaan: kolme kurssia on takanapäin ja kaksi seuraavaa on ensi lukuvuoden suunnitelmassa. Kerron seuraavassa kokemuk-siani kurssin suunnittelijana ja vetäjänä sekä raportoin opiskelijoiden (yht. 36) käsityksiä kurssista heidän kirjoittamiensa päiväkirja-merkintöjen perusteella.

Nimi "esiintymistaidon kurssi ujoille" voitti nimiehdotukset "esiintymistaidon kurssi yleisön edessä puhumista arasteleville" ja "esiintymistaidon kurssi jännittäjille"; ensimmäisen lyhyytensä vuoksi ja jälkimäisen neutraaliutensa vuoksi. Kurssilaisetkin ovat yleensä sitä mieltä, että sana 'jännittäjä' on kielteisesti leimaavampi kuin 'ujo', on hyväksytympää olla ujo.

Kurssi mitoitettiin yhden opintoviikon laajuiseksi. Se on sisältänyt 33 tuntia harjoituksia, joissa koko ryhmä on ollut mukana ja 45 min. henkilökohtaista valmen-nusta kahdenkesken ohjaajan kanssa. Ensi lukuvuonna tuntimäärää on supistettu 24:än.

Kysyntää on ollut runsaasti koko ajan: tälle kurssille ei jouduta, sille päästään. Mitään soveltavuustestiä ei kuitenkaan ole, vaan oma arviointi ujoudesta ja esiintymisen koulutustarpeesta riittää. Kurssille ei kuitenkaan oteta sellaisia opiskelijoita, jotka ovat jo käyneet yliopistossa jonkin puheviestinnän kurssin. Näin halutaan turvata opiskelupaikat niitä ehkä enemmän tarvitseville. "Esiintymistaidon kurssi ujoille" korvaa pakollisen "viestinnän perusteet" kurssin eli tätä kurssia voi käyttää tutkinto-vaatimusten edellyttämänä näyttönä äidin-kielen suullisesta hallinnasta.

Kurssin suunnitteluvaihe 3 - 4 kuukautta sisälsi monenlaista sekoilua: hakuammuntaa psykologisen "jännityskirjallisuuden" hyllyillä kirjastossa, sekä aikomuksia ja yritelmiä konsultoida asiantuntijoita. Puheviestinnän aikakauslehdistä löytyi kukkuroittain tietoa esiintymisjännityksestä ja viestintäarkuudesta ja niiden lieventämis-menetelmistä. Viestintäarkuushan on ollut USA:ssa yksi 80-luvun tutkituimmista puheikäyttämisen ilmiöistä.

Tästä tiedon tulvasta tulin kuitenkin yhä epävarmemmaksi. Lopulta tajusin menneeni merta edemmäs kalaan. Ymmärsin, että saamani puheviestinnän alan koulu-tuksen ja 15 vuoden opettajakokemukseni perusteella osaan parhaiten opettaa puheviestintätaitoja, en tehdä terapiaa. Käytän siis tukevasti hallinnassani olevaa tietotaitoa kurssilla, esim. tuttuja harjoitus-typpejä, sellaisia, joiden käytöstä minulla oli jo runsaasti kokemusta tai sellaisia, jotka olin itse opiskelijana kokenut. Lisäksi päätin luoda varovasti uusia sovellutuksia vanhoista esiintymistaidon harjoituksista. Loppujen lopuksi olin siis tekemässä - en mitään upouutta kurssia - vaan vanhaa,

mutta kohdennettuna opiskelijoille, jotka arastelevat yleisön edessä puhumista.

Suunnittelin kurssityöskentelyä viitoittamaan muutamia periaatteita: a) kysymys on puheviestintätaitojen harjoittelusta, b) puheviestinnän tietoutta pitää olla helposti saatavilla (mutta ei luentoja), c) harjoituksista annettavan palautteen tulee olla runsasta, myönteisen rakentavaa ja rehellistä, d) kurssityöskentelyn tulisi olla vaihtelevaa, mutta kiireetöntä; mukavan leppoisa, mutta haasteellista; keskustelemaa, mutta tavoitteellista, e) opiskelijoiden omat toiveet ja ehdotukset on asetettava etusijalle.

Kurssilaiset

Kurssia tarjotaan kaikille tiedekunnille. Opiskelijat tulevatkin melko tasaisesti eri tiedekunnista ja eri koulutusohjelmista. Poikkeuksen muodostavat ne koulutusohjelmat, joiden pääsykokeissa on puheviestintätaitoja mittaavia soveltuvuustestejä. Puheviestinnän, journalistiikan tai yrityksen taloustieteen opiskelijoita ei ole kurseille toistaiseksi ilmoittautunut. Valtaosa kurssilaisista on naisia, kuitenkin jokaisessa ryhmässä on ollut yksi tai kaksi miestäkin.

Opiskelijat kertovat tulevansa kurssille hakemaan esiintymisvarmuutta, yleisön edessä puhumisen kokemuksia, ja esiintymisjännityksen lievittymistä. Kurssin tavoitteena on vastata näihin tarpeisiin mahdollisimman yksilöllisesti. Useimmalle opiskelijalle on jossain elämän vaiheessa muodostunut jonkinlainen kynnyks yleisön edessä puhumiseen. Kynnyks tuntuu korkealta, mutta ei ylittämättömältä: kurssilta toivotaan ylitysapua, jopa kynnyksen poistamista.

Mistä tämä kynnyks, este, esto, arkuus tai rimakauhu esiintymiseen koostuu? Päiväkirjatekstit kertovat, että aineksia on monenlaisia:

- kielteinen ajattelu ja ennakointi, esim. epäonnistun varmasti, sekoan sanoissani,

yleisö ei ymmärrä minua, teen virheitä, aiheeni ei ole kiinnostava

- itsearvostuksen puute ja heikko kommunikoijakuva, esim. olen huono, kukaan ei pidä minusta, en osaa ikinä sanoa mitään järkevää, muut ovat minua parempia, en osaa puhua, olen surkea esiintyjä, muut pitävät puheitani tyhminä ja lapsellisina

- vähäiset kokemukset esiintymistilanteista, esim. koulun tarjoamista (usein vähäisistäkin) puheharjoituksista on oltu pois ja yritetty aina kaikin tavoin välttää joutumista yleisön eteen

- huomion kohteena olemisen pelko, esim. kaikki tuijottavat minua, haluan piiloutua, vaipua maan alle, suojautua jonkun taakse (puhujanpönttö, pöytä, tuoli, katseen pitäminen paperissa)

- arvostelun pelko, esim. kun menen yleisön eteen, se arvostelee minua ja suhtautuu minuun kielteisesti

- yllätysten pelko, esim. pelkään, että kesken puheen tulee aivoissani oikosulku, yleisö alkaa huomautella, ei tulekaan ääntä, kun aloitan, yhtäkkiä tulee joku hirveä moka

- kova itsekritiikki, pyrkimys täydelliseen suoritukseen, esim. kielenkäytön pitäisi olla kirjoitetun kielen mallin mukaista, itsensä ankara moittiminen virheistä

- voimakkaat jännitysoireet, epämukava olo ennen esiintymistä, esim. kohonnut pulssi, vapina, hikoilu, punaiset posket ym. tyypilliset vireystilan nousun (ns. ramppikuume) oireet tiedostetaan vahvasti ja ajatellaan, että ne näkyvät hyvin selvästi ulospäin. Usein luullaan, että muilla esiintyjillä ei ole vastaavia tuntemuksia. Muuttunutta tai muuttuvaa omaa olotilaa pelästyään ja aletaan ennakoida epäonnistumista ("apua, nyt alan tärinästä ja kaikki menee pieleen").

Oman olon koetaan olevan inhottavin ennen esitystä ja sen alussa. Jotkut sanovat olonsa

olevan niin sietämätön, että he sen takia välttelevät esiintymistilanteita.

Monen kohdalla nämä asiat tuntuvat kietoutuvan vyyhtimäisesti toisiinsa jonkinlaiseksi ahdistavaksi möykyksi, jonka kanssa on vaikea elää ja opiskella. Muutamat kertovat esiintymisarkuutensa vuoksi lykänneensä tulevaisuuteen kaikkia sellaisia opintosuorituksia, joihin liittyy ryhmän edessä puhumista. Jotkut kertovat etsivänsä sellaista opinto- ja ammattialaa, jossa ei tarvitsisi olla esillä, ihmisten huomion kohteena.

Kokemukseni mukaan opiskelijat kuitenkin näyttävät esiintyessään ulospäin samalaisilta kuin muittenkin viestintäkurssien opiskelijat. Koettu ujous tai arkuus ei siis näy varsinaisessa esiintymisessä - sitten kun yleisön eteen on päästy. Ensimmäisessä kokoontumisessa ryhmä on ehkä tavallista hiljaisempi, katsekontaktia vältellään. Muutamia muista ryhmistä poikkeavaa asioita olen näillä kursseilla huomannut: motivaatio on kaikilla hyvä, kotitehtävät tehdään tunnollisesti, (esim. valmistelua vaativat puhetehtävät on todella huolellisesti valmisteltu), videolta itsensä katselu on ensimmäisillä kerroilla todella vaikeaa.

Opetussisällöt

Tärkeimpänä opetusmetodina oli tekemällä oppiminen eli esiintymään oppii esiintymällä. Harjoitukset tehtiin omana itsenä ja tavallisesti juuri olemassa olevalle kuulijakunnalle (ei siis keksittyjä rooleja eikä kuviteltuja tilanteita).

Harjoitustyyppinä oli kolmenlaisia:

- 1) pohdiskelutehtäviä esiintymiseen liittyvistä aiheista, esim. parityö "Listatkaa asiat, mitkä esiintymisessä ovat helpoimpia/vaikeimpia",
- 2) tarkkailutehtäviä puheviestinnän opetusvideoista,
- 3) puhetehtäviä alkaen yksittäisten esiintymiseen liittyvien taitojen harjoituksista edeten laajempiin kokonaisuuksiin, esim.

itsensä esittely, tutkimustulosten esittely, ryhmätyön raportointi, alustus.

Puheviestinnän taidoista on kurssille valittu harjoitettaviksi ne, joiden hallinta on tavalisimmin tarpeen opiskelu- ja työelämän puhetilanteissa. Näitä tärkeitä taitoja ovat mm. kohdentamisen ja kontaktin taidot, sanoman rakentamisen ja johdonmukaisen etenemisen taidot sekä havainnollistamisen ja vaikuttamisen taidot.

Taidot on harjoittelua varten pilkottu pienemmiksi toiminnoiksi. Kerron esimerkin tällaisesta "yhden asian harjoituksesta". Sanoman kohdentamiseen liittyy katseen suuntaaminen kuuntelijoihin. Jos yleisön jäsenet vastaavat katseeseen syntyy katsekontakteja. Aluksi harjoiteltiin pelkästään katseen kohteena olemista yleisön edessä. Uuteen asiaan totuteltiin vähitellen, ensin käytiin istumassa pöydän takana, sitten pöytä otettiin pois, aikaa pidennettiin jne. Tavoitteena oli etsiä rennon tuntuinen seisoma-asento ja mukava olo - vaikka kaikki katsovat. Sitten edettiin omaan katseeseen ja kokeiltiin erilaisia katsetyylejä sekä keskusteltiin niiden herättämistä vaikutelmista. Vähitellen puhe otettiin mukaan, ensin vain muutama sana, sitten edeten vaativampiin asiasisältöihin.

Tiedustelujeni mukaan kurssilaisilla on kokemuksia vain muutamasta esiintymistilanteesta (esitelmät yläasteella ja lukiossa, puheenvuoro tai raportti yliopistossa). Tämän kurssin aikana on tavoitteena lisätä määrää vähintään kymmenkertaiseksi: 12 kurssiviikon aikana on tarkoitus tuottaa vähintään 50 esiintymiskokemusta jokaiselle. Mistään pitkistä puheista ei tietysti 33 tunnin kurssilla voi olla kysymys. Esiintymiskokemus karttui jokaisesta ryhmän eteen itseään ilmaisemaan menemisestä, kesti se sitten yhden tai kymmenen minuuttia.

Harjoittelussa pyrittiin yhteistuumiin kannustavaan ilmapiiriin, hyväksyvään suhtautumiseen, kiireettömyyteen ja rakentavaan kritiikkiin. Opettajana korostin sitä,

että mitä tahansa saa tapahtua, silti kaikki on hyvin ja yhdessä siitä selvitään. Jännitys pitää mielummin julkistaa kuin peittää eli kurssilla saa jännittää oikein "luvan perästä".

Hyvää oloa ja jopa viihtymistä yleisön edessä haettiin myös rentoutumisharjoitusten kautta. Opiskelijat kokeilivat erilaisia rentoutumisen keinoja hikisestä jum-pasta suggestioiden kuunteluun patjalla maaten.

Puheviestintätaitojen harjoittelu vaatii tuekseen tietoa. Kurssimateriaalina käytetään 75 sivuista opetusmonistetta "Viestinnän tietoa ja taitoa". Sen avulla opiskeltiin mm. äänenkäytön ja nonverbaalisen viestinnän asioita, perehdyttiin havainnollistamiseen, perustelemiseen, puhe-esityksen valmisteluun, jäsentelyyn jne.

Kursseilla todettiin monella suulla, että suurin este esiintymisessä tuntuu olevan esiintyjän omien korvien välissä. Tästä syystä harjoitukset, joiden yhteydessä keskustellaan puhujan ajattelusta, asenteista ja tunteista ovat erityisen tärkeitä. Pelkkä taitoharjoittelu, kokemusten karttuminen, rentoutuminen ja tieto ei riitä, vaan uudenlainen ote esiintymiseen edellyttää uudenlaista, itsensä hyväksyvää, myönteistä ajattelutapaa.

Esiintymisjännityksestä keskusteltiin kurssilla paljon. Ilmiövyöhyhtiä yritettiin purkaa hallittavampiin osiin ja etsittiin yhdessä esiintyjää helpottavia ajatuksia ja toimintamalleja. Korostettiin mm. sitä, että esiintymisjännityksestä ei luultavasti pääse eroon, mutta siihen tottuu ja sen kanssa voi oppia elämään. Ramppikuumeen myönteinen tulkinta, "olen latautunut ja minulla on voimia parhaaseen mahdolliseen suoritukseen", helpottaa puhujan oloa. Oman roolin puhujana voi mieltää tiedon ja mielipiteitten välittäjän rooliksi pikeminkin kuin arvosteltavan, rangaistavan tai tuomitun rooliksi. Esiintymistilanteessa energia kannattaa suunnata asiankäsitteilyyn ja kuulijoihin, ei itsensä tarkkailuun.

Kurssin arviointia

"Esiintymistaidon kurssi ujoille" on saanut runsaasti myönteistä palautetta. Kurssipäiväkirjoista käy ilmi, että kurssista on koettu olevan jopa välitöntä apua esiintymisvaikeuksiin: kurssiaikaan sattunut esitelmä meni entisiä paremmin. Kurssin päättyessä ollaan yleensä sitä mieltä, että kurssista on ollut paljon hyötyä. Ryhmään eteen meneminen ja puhuminen koetaan helpompana kuin ennen kurssia.

Mihin tämä vaikuttavuus sitten perustuu? Asiaa syvällisemmin tutkimatta arvelen seuraavien seikkojen olevan merkittävässä asemassa:

1) Palautetta omasta puhumisesta saadaan paljon ja valtaosa siitä on myönteistä. Katsotaan myös runsaasti omaa yleisölle puhumista videolta ja kuullaan muitten kommentteja nähdystä, osoitetaan nauhalta konkreettisia yksityiskohtia. Monille opiskelijoille on suuri yllätys, että jännittäminen ei näy ulospäin mitenkään ("eihän minulla olekaan pakkoliikkeitä"). Samoin omaa ääninauhoitettua puheenvuoroa kuunnellessa tajutaan, että puhe onkin täysin sujuvaa, siinä ei olekaan änkytyksiä ja taketeluja kuten on aina luultu.

2) Esiintymiskokemus karttuu. Pelot ja jännittämiset joudutaan kohtaamaan kerta toisensa jälkeen ja niistä keskustellaan. Liikkuminen, puhuminen ja av-välineitten käyttäminen tulee tutuksi, se "otetaan haltuun" ja koetaan, että esiintymistilanne on entistä enemmän hallinnassa. Huomataan, että esiintymistilanne yleensä etenee käsikirjoituksen mukaan, mutta myös yllätyksiin on varauduttu. Oivalletaan, että voi ihan hyvin esiintyä pitkiäkin aikoja **VAIKKA JÄNNITTÄÄ**.

3) Kurssin nimi saattaa olla ryhmän antaman kannustuksen ja tuen lisäksi kaikkein suurimpia vaikuttavia tekijöitä esiintymiskynnyksen madaltumiseen. Opiskelijat ilmeisesti auttavat itse itseään ja toisiaan kehittämään kommunikointiaan, kunhan

vain löytyy sopiva tilaisuus. Lähes kaikissa päiväkirjoissa kerrotaan innostuksesta ja kiinnostuksesta, joka opiskelijassa oli herännyt hänen luettuaan tai kuultuaan tämän kurssin olemassaolosta. Motivaatio esiintymistaidon oppimiseen oli siis huikea.

4) Kaikki kolme ryhmää raportoivat päiväkirjoissaan siitä, kuinka helppoa ja mukavaa on harjoitella, kun kaikki ovat samassa veneessä. Jotkut olivat saaneet lohtua jo siitä, kun ilmoittautumislistassa oli ollut niin paljon nimiä - meitä on siis muitakin, en ole yksin esiintymisvaikeuksieni kanssa. Ryhmä tuntuu antavan jäsenilleen itsearvostusta ja itsevarmuuttakin.

Pitämäni kolme kurssia, tai oikeastaan pitäisi sanoa tapaamani kolmen kurssin opiskelijat, ovat opettaneet minua todella paljon. Lähtökohta on kuitenkin todettu toimivaksi: kurssilla harjoitellaan puheviestintätaitoja. Opetussisällöt eivät ole kuitenkaan mitenkään vakiintuneet. Tulevaisuudessa aion paneutua entistä enemmän opiskelijan kommunikoijakuvaan. Etsin keinoja, joiden avulla opetusryhmä voisi vielä paremmin ja tarkemmin toimia jokaisen esiintyjän peilinä niin että kuva itsestä puhujana olisi mahdollisimman realistinen - tässä tapauksessa se näyttää tarkoittavan HYVÄ.

PUHEVIESTINTÄ - AINEENOPETTAJAKOULUTUKSEN SUOLA

Pirjo Valokorpi
Joensuun yliopisto

Puheviestinnän opintojen osuus opettajakoulutuksessa on vähäinen. Suhteutettuna koko luokanopettajakoulutukseen sisältyvään opintoviikkomäärään puheviestinnän opetus on noin 2 % (160 ov), aineenopettajakoulutuksessa noin 1 % (180 ov) ja äidinkielen opettajiksi koulututtavilla noin 3 % (180 ov). Täytyy kuitenkin muistaa, että puheviestintään liittyviä asioita käsitellään varmasti opettajakoulutuksessa esim. äidinkielen kursseilla ja didaktiikassa - joten sen osuus hieman kasvaa.

Suolan määrä

Äidinkielen opettajien puheviestinnän opintoihin sisältyy ns. puheopin tutkinto pakollisena. Näissä opinnoissa korostuu opettajakokelaan tietojen lisääminen opettavalta alueelta kuin myös heidän ohjaa-

misensa opettamaan puheviestintää omille oppilailleen. Muiden aineenopettajien puheviestintäkoulutus nojautuu nykyisten yleisopintojen viestintäopintoihin. Varsinaiseen aineenopettajakoulutukseen sisältyy 0 - 2 ov puheviestinnän opintoja yliopistosta riippuen.

Tällä hetkellä jokaisessa koulutusyksikössä suunnitellaan ja uudistetaan opetusta. Valtakunnan tasolta annetaan asetuksissa hyvin vähän ohjeita miten koulutus tulisi järjestää. Jokainen oppilaitos voi laatia oman opetussuunnitelmansa ja painottaa niitä osa-alueita, joita katsoo tarkoituksenmukaiseksi.

Humanististen alojen tutkinnonuudistus toteutuu jo syksystä 1994. Se ei näytä tuovan suurta muutosta aineenopettajien puheviestintäkoulutukseen - maisterin

tutkintoon (160 ov), joka antaa aineenopettajan pätevyyden sisältyy 10 ov viestintä- ja kieliopintoja, mikä vastaa nykyisiä yleisopintoja. Tutkintoon sisältyy 35 ov kasvatustieteen opintoja (sisältää opetusharjoittelun), joihin ei ole tulossa suuria muutoksia. Eri korkeakoulujen aineenopettajakoulutuksen johtajilla ei ole yhteisiä suunnitelmia koulutukseen sisältyvien osioiden laajuudesta, tavoitteista tai sisällöistä. **Äidinkielen opettajien** osalta eri yliopistojen uusissa suunnitelmissa ei puheviestinnän osalta ole tulossa suuria muutoksia. **Jyväskylän** yliopistossa kieli- ja viestintäopintoihin tulee sisältymään äidinkielen opettajan pätevyyteen sisältyvät kurssit. Sen lisäksi opiskelijat voivat valita vapaasti valittaviin aineisiinsa puheviestinnän opintoja niin, että puheviestinnän approbaturin vaatimukset täyttyvät melkein - puuttumaan jää vain 3 - 4 ov. **Tampereella** yleiseen ja aineenopettajan linjaan sisältyy erillisinä, mutta pakollisina 4 ov puheviestinnän opintoja. **Helsingissä** äidinkielen opettajaksi aikovan tulee suorittaa neljännesarvosana eli 5 ov yhtenä osana suomen kielen opintoja. Lisäksi opiskelija voi valita joitakin puheopin kurseja neljännes- ja puoliarvosanaan kieli ja kommunikaatio. **Oulussa** äidinkielen maisterin tutkintoon sisältyy tiedekunnan yhteisinä opintoina 4 ov puheviestinnän opintoja. Lisäksi syventävissä opinnoissa on valinnaisina joukkoviestinnän ja kuvallisen viestinnän kurssit. **Joensuussa** äidinkielen opettajaksi suuntaavat opiskelijat saavat 6 ov puheviestinnän opintoja.

Suolan koostumus

Sisällöltään puheviestinnän kurssit aineenopettajien osalta koostuvat seuraavanlaisista osista: Helsingissä ja Oulussa yleiseen aineenopettajakoulutukseen sisältyy vain perusharjoittelun aikana tehty äänen tarkastus, Turussa ei mitään, Tampereella tutustuminen taiteen ja viestinnän oppilaitoksiin sekä elokuvaan, Joensuussa äänettömän, suullisen (8 t), kirjallisen ja kuvallisen viestinnän muodot ja menetelmät. Suullisen

taidon osuudessa keskitytään lähinnä opiskelijoiden viestintä asenteiden muokkaukseen ja opetusviestinnän tarkasteluun. Lisäksi puheviestinnän opettaja seuraa yhden harjoittelijan pitämän tunnin ja antaa siitä henkilökohtaista palautetta (ja ohjausta), Jyväskylässä opetus käsittää opetusviestintää, opiskelijoiden omien viestintäasenteiden muokkaamista, opiskelijoiden viestintää opetustilanteissa ja viestintää työyhteisössä, viestintää ongelmatilanteissa, oman äänen huoltoa (16 t), tietotekniikkaa ja av-viestintää (kurssin laajuus 2 ov).

Äidinkielen opettajien osalta - joiden tehtävänä on siis pääasiallisesti tulevien kansalaisten puheviestintätaitojen tiedollinen ja taidollinen opastaminen - työvälit rakentuvat seuraavanlaisista opetussisällöistä: kaikissa äidinkielen opettajia kouluttavissa yliopistoissa perehdytään mm. ääntö- ja puhe-elimistön rakenteeseen ja toimintaan *puhetekniikan* kurssilla, *puheviestinnän/puheopin/puhetaidon* kurssilla tutustutaan puheviestintätapahtumaan ja harjaannutaan toimimaan erilaisissa viestintätilanteissa. Helsingissä, Joensuussa, Oulussa ja Turussa tähdätään *puheilmaisun/ilmaisutaidon/kokonaisilmaisun* tai *lausunnan* kurssilla yksilöllisen puhe- ja kokonaisilmaisun sekä luovuuden harjoittamiseen että kehittämiseen.

Helsingistä valmistuva äidinkielenopettaja on saanut koulutusta myös erillisellä *kokoustaidon* kurssilla, Tamperelaiset puolestaan *neuvottelutaidossa*. Oulun yliopisto antaa valmiudet molempiin. Jyväskylän ja Joensuun yliopistoista valmistuva äidinkielenopettaja on tutustunut *puhekasvatuksen opetusmenetelmiin*.

Riittääkö suola?

Opetusharjoittelijan omia taitoja pyritään harjaannuttamaan puheviestinnän opintojen parissa, mutta saako hän riittävästi teoreettista tietoa puheviestinnästä ei käy ilmi kirjallisista opetussuunnitelmista. Opettajalla tulee olla asiantuntemusta, mutta

on toki muistettava, että asiantuntemus ei kasva pelkästään lisäämällä teoreettista opetusta ja tietoa sillä asiantuntemukseen sisältyy taito käyttää tietämystään.

Suomen koululaitos on kaiken kaikkiaan muutoksen alla - peruskoulu, lukio, nuorisoste, aikuiskoulutus - ammattikorkeakoulut, yliopistot, täydennyskoulutus. Muutoksen suuntana on kiinteämmät yhteydet yhteisöihin, joissa oppilaitokset toimivat ja joihin ne oppilaitaan toimittavat. Tällaisen muutoksen yhteydessä voi tietenkin kysyä muuttuvatko myös ne vaatimukset, jotka opettajien tulisi täyttää? Opettajankoulutus tapahtuu korkean asteen koulutuksena, jonka on pystyttävä vastaamaan entistä tiukemmin yhteiskunnan asettamiin laatuvaatimuksiin. Eli vaikka opettajankoulutuksessa puheviestinnän osuus on vähäinen eikä lähitulevaisuudessakaan näytä siitä kasvavan ei saisi vaipua toivotomuuteen tai käyttää energiaa taisteluun tuntimääristä, vaan tulee keskittyä opetuksen laatuun - sen sisällön kehittämiseen nykytarpeita vastaavaksi.

Oppimisen käsite on muuttunut (ks. esim. Kouluhallituksen opetus ja kasvatus -sarjan julkaisut). Uusi määritelmä toteutuu jo monin eri tavoin oppivelvollisuuskouluissa, etenkin ala-asteella, itsenäisten tiedonhankintamenetelmien harjoittamisena, runsaana ryhmtätöiden tai erilaisten laaja-alaisten projektien toteuttamisena, eheyttävänä kokonaisopetuksena jne. Toteutuuko se opettajankoulutuksessa? Onko opettajankoulutuksessa oppiminen opiskelijan oman sisäisen mallin rakentamista? Onko opettaminen suotuisien olosuhteiden luomista tai epäsuoraa vaikuttamista? Tai ohjaamista sellaisten luomiseen?

Miten puheviestinnän opettajat voivat edesauttaa uuden oppimisteorian toteutumista korkean asteen opettajankoulutuksessa? Useissa yliopistoissa pyritään viemään opiskelija todellisiin tai todellisuutta vastaviin tilanteisiin, joissa myös puheviestintätaidot ja -tiedotkin tulevat esiin. Opettajakokelaan omat päämäärät ja oma

käsitys itsestään opettajana vaikuttavat kuitenkin oppimisen laatuun eli siihen miten hän ne luodut olosuhteet käyttää hyödykseen. Ongelmana on siis sellaisten oppimistilanteiden luominen, että ne antavat opettajakokelaalle oman opettajakuvan rakennustarpeita ja mahdollisuuksia puheviestintätaitojensa soveltamiseen eli jatkuvaan ongelmanratkaisuun.

Onko leipuri tilanteen tasalla?

Korkeakoulupedagogiikan perusmateriaali-projektin järjestämässä koulutustilaisuudessa tutkija Asko Karjalainen Oulun yliopistosta esitteli erityisesti korkeakouluopettajalle asetettuja laatuvaatimuksia tai ominaisuuksia mm. että edellytetään taitoa esittää ja välittää tietoa tavalla, joka mahdollistaa keskustelun ja kykyä aitoon ammatilliseen yhteistyöhön kollegojen ja muiden intressiryhmien kanssa ja kykyä arvioida myös omaa tuotosta.

Olen itse kokenut aineenopettajakoulutuksen ja etenkin äidinkielen opettajien koulutuksen suunnittelun haasteellisena, turhauttavana ja jopa hieman epäilyttävänä. Uusi oppimiskäsitys on lyönyt itsensä läpi mm. uudessa peruskoulun opetussuunnitelmassa ja sen pitäisi näkyä ja kuulua myös opettajankoulutuksessa käytännössä, ei vain kasvatustieteen tenttikirjoissa. Kaikenlaisten "uusien" opetusmenetelmien ja -suunnitelmien esittäminen tyrmätään usein. Täytyykö korkeakoulupedagogisen ryhmän toive avoimesta ja aidosta yhteistyöstä, opetuksen uudistamisesta yms.? Vai jäävätkö peräti toteutumatta peruskoululaisille asetetut puheviestintätavoitteet? Eniten kuitenkin askarruttaa tässäkin yhteydessä yliopistojen kilpailuttaminen keskenään. Miten voi avoimesti suunnitella ja keskustella, kun epäluulo ideoiden varastamista ja näin arvokkaiden tulospisteiden siirtymisestä kalvaa taustalla? Miten valtakunnallisesti voi laatia yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä, kun pitäisi kaikin tavoin pyrkiä erottumaan toisista? Tällainen ajattelu ei kuulu korkeakouluopettajan ominai-

suuksiin! Emmehän ohjaa opettajaksi opiskeleviammekaan pimitämään tietoa ja pitäytymään omissa oloissaan vaan päinvastoin jakamaan kokemuksia ja tekemään yhteistyötä muiden aineiden opettajien ja asiantuntijoiden kanssa.

Pienikin ripaus suolaa - ja uunituore leipä on maukkaampaa!

Kaiken kaikkiaan aineenopettajakoulutuksen puheviestinnän opetuksen tilanne ei ole toivoton: Sen opintoviikkojen pysyessä samana suhteellinen määrä kasvaa tutkintoon tarvittavien opintoviikkomäärien vähetessä. Voimme kehittää opetuksen laatua mm. lisäämällä teorian osuutta, luomalla opettajakokelaille suotuisia olosuhteita ja antamalla opiskelijoille enemmän vastuuta omasta oppimisestaan sekä keskustelemalla avoimesti opetuksen tavoitteista ja sisällöistä. Yhteistyö normaalkoulujen ja muiden koulujen opettajien kanssa edesauttaa sekä puheviestinnän opetuksen suunnittelua todellisia tarpeita vastaavaksi että pyrkimyksiä vaikuttaa opettajien (etenkin äidinkielen) pätevyyden vaatimukseen. Nykyiset vaatimukset eivät enää vastaa opetustodellisuutta. Äidinkielen opettaja opastaa oppilaitaan viestinnässä yleensä, ilmaisutaidossa, perinnetietoudessa, kansallisen kulttuurin tuntemuksessa, kansainvälisessä viestinnässä... ei vain suomen kielen taidoissa ja kirjallisuudessa - mitenkään näitä väheksymättä!

Suolan liikakäyttöä on kuitenkin varottava!

Lähteinä:

- Lehtinen, E. & Kinnunen, R. & Vauras, M. & Salonen, P. & Olkinuora, E. & Poskiparta, E. 1990. **Oppimiskäsitys**. Kouluhallitus. Valtion painatuskeskus.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 1994. Opetushallitus.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Opetushallitus.
- Valo, M. 1986 . Mitä ovat puheviestintätaidot? Virke 6: 5 - 14.
- Uusista opetussuunnitelmista saadut etukäteistiedot Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoista.
- Vielä voimassa olevat eri yliopistojen opetusohjelmat 1993-94.
- Joensuun yliopiston humanistisen tiedekunnan koulutustilaisuudessa huhtikuussa 1993 prof. Erno Lehtisen luento.
- Keskustelu Joensuun yliopiston kasvatus-tieteen apul. prof. Jorma Enkenbergin kanssa.
- Keskustelut Prologoksen puheviestinnän asemaa selvittäneessä työryhmässä.

PUHEVIESTINTÄÄ ENNEN, NYT JA TULEVAISUUDESSA Välähdyksiä Puheviestinnän päiviltä

Eeva Takala
Jyväskylän yliopisto

Maaliskuun viimeisenä viikonloppuna 25.-26.3. kokoontui Jyväskylään reilut sata puheviestinnän alan opettajaa, tutkijaa ja opiskelijaa perinteisten Puheviestinnän päivien merkeissä. Päivät järjesti puheviestinnän tieteellinen yhdistys Prologos ja päivien käytännön järjestelyistä vastasi Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen puheviestinnän väki. Tällä kertaa päivien ohjelma oli pullea, koostuihan se yli kahdestakymmenestä esitelmästä. Esitelmässä luodattiin puheviestintään liittyviä kysymyksiä ammentaen antiikistakin, kuitenkin katse tässä päivässä, tulevaisuutta unohtamatta. Tutkimuksiaan, havaintojaan ja ajatuksiaan oli esittelemässä tutkijoita, opiskelijoita ja jatko-opiskelijoita; näyttikin vahvasti siltä, että myös alamme nouseva polvi on taattu...

Mediapeliä?

Äskeisiä presidentinvaaleja tarkasteltiin useasta näkökulmasta. Vaaleihin liittyneitä televisiokeskusteluja katseltiin kiinnostavuuden kannalta: *mikä vaalikeskusteluissa kiinnosti äänestysikäisiä nuoria*¹. Kiinnostavuus rakentui useammasta tasosta, joita olivat esimerkiksi puheenvuorojen teemat, keskustelun vuorovaikutteisuus, viestintätyylin erot ja henkilötaso. 18 - 25 -vuotiaita nuoria kiinnostivat ehdokkaista erityisesti Claes Anderssonin ja Pertti "Velto" Virtasen puheenvuorot, vaikka näiden ehdokkaidenkin kiinnostavuus rakentui pääosin eri aineksista. Siinä missä Andersson arvioitiin luotettavaksi, presidentiksi sopivaksi ja hyväksi esiintyjäksi, Virtanen sai osakseen sellaisia attribuutteja kuin huumorintajuinen, epämuodollinen ja

eloisa. Ylipäätään Suuren Vaalikeskustelun kaltaisista ohjelmista tuntuu jossain määrin puuttuvan sellainen vuorovaikutteisuus, ehdokkaiden välinen konfrontaatio ja keskustelunomaisuus, joka jaksaisi pitää kiinnostusta yllä.

Arviointitutkimusta esiteltiin myös toiselle vaalikierrokselle päässeiden *presidenttiehdokkaiden argumentoinnin uskottavuudesta*². Niin ikään kuultiin tutkimustuloksia opinnäytetyöstä, jossa kartoitetaan mm. *ehdokkaiden käsityksiä omasta osallistumisestaan television haastattelutilanteissa*³ vuorovaikutuksen, oman menestymisensä ja tilanteen vaatimien taitojen kannalta. Presidenttiehdokkaiden kertoman nojalla voisi ajatella, että imagovaaleista suuren maailman malliin ei sittenkään meillä vielä ollut kysymys: sen verran välinpitämättömästi tai vilpittömästi ehdokkaat tuntuivat suhtautuvan omaan esiintymiseensä ja siihen valmistautumiseen.

Puheviestinnän vs. professori Matti Leiwo esitteli *mediapoliittisen näyttämömallin*, jonka avulla kriittinen tarkastelija saattoi vaalien Medianäytelmästä löytää vaivatta niin ohjaajan, kuiskaajan kuin näyttelijätkin, Toimittajan ja Ehdokkaan. Kuten oikealakin näyttämöllä, näyttelijät puhuvat toisilleen, mutta sanat on tarkoitettu yleisölle. Toimittajalle ja Ehdokkaalle näytelmä on esiintymistä joukoille, joukkoviestintää, mutta katsojat kokevat seuraavansa näiden välistä interpersonaalista viestintää. Näytelmässä on julkilausuttujen repliikkien lisäksi myös piilojuoni, piiloagenda, joka

1. Maili Pörhölä ja Pekka Isotalus, JY

2. Matti Leiwo, Mikko Kortelainen, Sami Kosola, Anu Kuivasmäki, Petra Paajanen ja Tarja Salumäki, JY

3. Katri-Mari Karhunen, JY

vaikuttaa esimerkiksi ohjaajan kuvakulmavalintoihin.

Mediaan liittyy myös *parasosiaalisen suhteen*⁴ käsite, joka tarkoittaa katsojan tai kuuntelijan myönteistä tunnepitoista suhdetta mediaesiintyjään. Nuorille aikuisille suunnatun kyselytutkimuksen perusteella suomalaisten suhde televisioesiintyjisiin, televisioystävyyys, näyttäisi olevan intensiivisempää laatua kuin radiorakkaus, suhde radioesiintyjään.

"Rosiksesta" frakkijuhliin

Suomalaisen puheviestinnän tutkimuksen kannalta uusia konteksteja ovat esimerkiksi oikeudenistunto, poliisikuulustelu ja väitöstilaisuus. *Oikeussaliviestintä*⁵ on tuore tarkastelun kohde meikäläisessä puheviestinnän tutkimuksessa. Silmäys suomalaisiin oikeussaleihin kertoo, että oikeuden puheenjohtaja on legitimoitu vuorovaikutuksen säätelijä, joka puheellaan paljolti säätelee vuorovaikutuksen muotoa. Sen sijaan vuorovaikutuksen sisältöön puututaan harvoin, ei esimerkiksi pyydetä selvennyksiä tai täsmennyksiä. Myöskään *poliisikuulusteluista viestintätilanteena*⁶ ei kovin paljon tiedetä, onhan useimpien alamme tutkijoiden kokemus noista tilanteista varsin vähäistä. Kuulustelutyötä tekevät poliisit tuntuvat tekeillä olevan tutkimuksen mukaan pitävän viestintätaitoja erittäin tärkeänä kaikessa poliisityössä. Kuulustelulla voi olla muitakin funktioita kuin kirjallisen kuulustelukertomuksen tuottaminen: terapeutti (!), pr-tehtävä ja opastus- ja neuvontatehtävä nähdään lähes yhtä tärkeinä.

Akateemista kuulustelua edustaa puolestaan *väitöstilaisuus*⁷, joka monen mielessä siintele akateemisen uran huipentumana,

arvokkaana ja perinteikkäänä, mutta toisaalta ahdistaa tiukkaan normitetun muotonsa takia. Väittelystä ei useinkaan ole kysymys, vaan pikemminkin kyseessä on akateemisen yhteisön siirtymäriitti, tiedeyhteisön työhönottohaastattelu, jossa myös "haastattelijan" on tärkeä osoittaa pätevyyttään. Tilanne on luonteeltaan kasvoja uhkaava, joten sille on tyypillisiä kohtelaisuusstrategioiden käyttö: epäsuoruus, peitelty kritiikki ja kysymysmuodon käyttö.

Metodologista ja metodologista pohdintaa
Parisuhteen viestinnän tutkimuksessa *teemahaastattelu*⁸ on tuore ja toimiva menetelmä, jos halutaan kartoittaa parien subjektiivisia kokemuksia, tunteita ja ajatuksia omasta viestinnästään. Sillä on toki omat rajoituksensa, joita kirjallisuudessa ei ole kovin paljon pohdittu. Haastattelussa saatava tieto on sekä tutkijan strukturoinnin että haastateltavan haastattelutilanteessa tarjoaman informaation tulos. Tuon tiedon suhdetta todellisuuteen pidetään joskus ongelmallisena ja pohditaan esimerkiksi sosiaalisen suotavuuden vaikutusta haastateltavan vastauksiin. Niin ikään on tavallista tarkastella haastattelijan vaikutusta haastateltavan tuottamiseen, niinpä esimerkiksi rajaavien ja johdattelvien kysymysten käytöstä varoitetaan kirjallisuudessa. Nämä varoitukset on hyvä pitää mielessä, mutta toisaalta voidaan ajatella sosiaalisen konstruktionismin hengessä, että tutkija ei pyrikään hankkimaan tutkittavasta tietoa samalla tavoin kuin arkeologi kaivaa muinaislöytöä, joka tulisi saada mahdollisimman vahingoittumattomana ulos maan uumenista.

*Tavoitteiden ja toiminnan välinen ristiriita*⁹ on useimmille ihmisille jokapäiväinen asia, joka on kiinnostava myös viestinnän kannalta. Viestintätavoitteista puhuttaessa on usein sorruttu melkoisen yksioikoiseen käsitykseen ihmisen toiminnasta, eikä ole esimerkiksi otettu huomioon tavoitteiden

4. Pekka Isotalus ja Maarit Valo, JY

5. Tuula-Riitta välikoski, TaY

6. Eija Karstinen, Poliisiopisto

7. Minna-Riitta Luukka, Korkeakoulujen kieli-keskus, JY

8. Tiina Ovaskainen, JY

9. Maija Gerlander, JY

asettelun joustavuutta tai tavoitteiden hierarkkisuutta. Ihminen harvoin toimii vain yhden tavoitteen suunnassa ja yhtä harvoin tuo tavoite säilyy muuttumattomana viestintätilanteen esim. neuvottelun ajan.

Tavoite sanana viittaa hyvin tietoiseen (so. harkittuun, suunniteltuun) toimintaan ja samanlaisia kielenkäytön ongelmia oikeastaan liittyy myös *tietoisuuden käsitteeseen*¹⁰. Tietoisuuteen liittyviä kysymyksiä pohditaan harvoin eksplisiittisesti, vaikka rivien välisinä ne ovat hyvin tavallisia. Kauan on hellitty kuvaa viestijästä hyvin toiminnastaan tietoisena, vaikka toisaalta ymmärretään, että monimutkaisten viestintätoimintojen ohjaus vaatii sujuvaa ei-tietoista prosessointia. Toisaalta on sitten nähty, että korkeantasoisella tietoisuudella on yhä suurempi tilaus nyky-yhteiskunnassa; mitä suurempaa mukautuvuutta yhteiskunta vaatii, sitä suuremmaksi käy toiminnan tietoisien ohjauksen ja oman toiminnan kriittisen tarkastelun, reflektiivisyyden, merkitys. Viestintätaitojen oppimisessa tiedostamisella nähdään tärkeä välinearvonsa, kuitenkin ei paljoa olla mietitty sitä, minkälaatuista ja -tasoista tietoisuutta viestinnästä taitojen opettamisessa tavoitellaan.

Puhetta oli puhetaidostakin

Historiallisesti tarkasteltiin puhetaidon aluetta *vertailemalla* retoriikan klassikkon *Ciceron ajatuksia* suomalaiseen alan tienraivaajan *Vihtori Peltosen* alias Johannes Linnankosken näkemyksiin puhetaidosta¹¹. Kummankin teokset, Ciceron "Brutus" ja Peltosen "Puhetaito" ovat nykyajankin lukijalle tutustumisen arvoisia teoksia.

*Venäläisen retoriikan kehitys*¹² ei liene meille suomalaisille kovin tuttu. Sillä on juurensa bysanttilaisessa perinteessä, ja aikojen kuluessa retoriikan painopisteet ovat

vaihdelleet kirkosta oikeuslaitokseen, sotantereilta poliittiseen retoriikkaan. Viime mainittu onkin meille ehkä tutuinta, pidetään poliittisen retoriikan huomattavimpana edustajana V. I. Leniniä. Hän synnytti kokonaisen koulukunnan, jonka puhetapaa jäljiteltiin sorahtavaa r-äännettä myöten. 1918 perustettiin Petrogradiin myös "Elävän puheen instituutti", joka ohjasi kansalaisia kielenhuoltoon, puhetieteen ja tyyliopin hallintaan. Uudenlainen kiinnostus retoriikan ja puhetaidon alueeseen on virinnyt tällä vuosikymmenellä, viimeisin osoitus tästä on 1992 Uralin yliopistoon perustettu retoriikan ja kaunopuheisuuden oppituoli.

*Suomalaisen puhetaidon traditiota*¹³ pohdittiin myös. Suomalaisesta puhetaidon kirjallisuudesta ja opetuksesta voidaan erottaa retoriikan ja lausunnan traditiot, jotka ovat kulkeneet omia teitänsä, toisiaan suuremmin kohtaamatta. Retoriikan traditio syntyi lähinnä yliopistoväen keskuudessa, toisaalla lausunnan traditiolla oli vahvat juurensa kansansivistyksessä ja suomalaisuusajattelussa. Ilmari Räsänen "Lyhyt kaunoluvun opas" (1917) näytti tietä lausunnalle suomalaisen puhetaidon ydinalueeksi. Lausuntaa pidettiin suullisen esityksen hienoimpana muotona, ja nähtiin, että hyvä lausuja on väistämättä myös hyvä puhuja. Lausuntapainotteisuus ei välttämättä ollut mitenkään haitallinen kehitysuunta, sillä laajalti omaksutun harrastuksen voi nähdä vieneen koko puhetaidon aluetta eteenpäin.

Opettajalle oivaa oppia

Neuvottelusanastosta tuttuihin distributiivisiin ja integratiivisiin strategioihin peilattiin *peliteoreettista näkökulmaa*¹⁴. Peliteoreettisilla malleilla (nollasummapelit-, ei-nollasummapelityypit) voidaan tarkastella neuvotteluasetelmia ja syventää neuvottelu-

10. Eeva Takala, JY

11. Annakaisa Kauppinen ja Helena Kinnunen, JoY

12. Sanna Kärkkäinen, JoY

13. Riku Keskinen, Kajaanin opettajakoulutuslaitos

14. Pentti Vanha-aho, Tampereen TKK

tilanteiden analyysia simuloitujen neuvottelujen yhteydessä. Peliteoreettinen tarkastelu voi auttaa ymmärtämään neuvottelujen luonnetta, sitä miksi neuvottelusta muodostuu kilpaileva tai yhteistyöhakuinen tai jotakin siltä väliltä. Tällainen neuvottelustrategiaan vaikuttavia tekijä voi olla esimerkiksi pelikierrosten määrä: kun pelataan useampia kierroksia, integratiivisuus todennäköisesti lisääntyy.

Esiintymistaitojen opettaja törmää esiintymisjännitykseen todennäköisesti empiirisestikin, mutta ainakin esiintymistaidon kirjallisuus tarjoaa lukuisia ohjeita siitä, kuinka kyseisen ilmiön hallintaan ja vähentämiseen voi päästä. Vaikka esiintymisjännityksen teoreettinen hahmotus, mallintaminen, on pitkällä ja uutta tietoa asiasta on viime vuosikymmeninä kertynyt, kirjallisuudessa esitellään hämmästyttävän vähän *esiintymisjännityksen lieventämiseksi kehitettyjä menetelmiä*¹⁵ tai tutkitaan näiden menetelmien vaikutusta ja vaikutusten pysyvyyttä. Tutkimustieto ei siis ole siis ennätännyt oppikirjatasolle saakka.

Esiintymistaitojen opettamista painottavat menetelmät ovat yksi suuntaus jännityksen lieventämismenetelmistä. Kun opetetaan *esiintymistaitoja ujoille*¹⁶ kurssi rakentuu puheviestintätaitojen perusteista käsin, mutta kohderyhmän erityistarpeet voi ottaa huomioon esimerkiksi pilkkomalla taidot vielä pienemmiksi osataidoiksi kuin taito-opetuksessa yleensä. Tällaisia erikseen harjoiteltavia taidon palasia voivat olla esimerkiksi katseen kohteena oleminen, yleisön edessä seisominen kuulijoiden silmiin katsominen, esimerkin kertominen, piirtoheitinkalvon esittäminen. Harjoittelusta pyritään tekemään mahdollisimman myönteinen kokemus, ja taitoharjoittelun ohella keskustellaan, tehdään ryhmätöitä ja otetaan myös sisällöllisesti haltuun viestintään liittyviä kysymyksiä. Myös mentaalista harjoittelua ja rentoutusta kannattanee hyödyntää erityisesti ujoille suunnatulla kurssilla.

Prologos ry:n puheenjohtaja Maarit Valo valaisi kuulijoita taitoharjoittelun tiellä. *Välitön tai viivästeetön palaute*¹⁷ tarkoittaa esiintymistaitojen harjoittelussa tietoa, jonka esiintyjä saa harjoittelunsa aikana opettajalta, ryhmäläisiltä tai molemmilta. Tämän tiedon avulla esiintyjä voi koko ajan yrittää parantaa suoritustaan: palautetta ei siis anneta 'vastaisen varalle', vaan se hyödynnetään heti. Välitön palaute on siis tehokas opetusmenetelmä, joka motivoi ja tuottaa onnistumisen elämyksiä, vaikka vaatiikin totuttelua sekä opettajalta että opiskelijoilta.

Menetelmä soveltuu parhaiten lyhyehköihin esityksiin, jolloin tehtävän kertaalleen suoritettuaan ja siitä palautteen saatuaan, esiintyjä voi tarkentaa harjoittelunsa tavoitteet. Tämän jälkeen esitys pidetään uudelleen, mutta lyhyempinä jaksoina, joiden aikana opettaja ja/tai muut ryhmäläiset antavat palautetta. Näitä jaksoja voidaan tarvittaessa ja ajan salliessa "kelata" useampiakin kertoja. Työstettyään esitystään välittömän palautteen avulla esiintyjä pitää vielä kertaalleen koko esityksen ja tarkastelee sitä videolta.

Katse tulevaisuuteen päin!

Avajaisesityksessään Jyväskylän yliopiston rehtori Aino Sallinen tarkasteli *kansallisia tulevaisuushankkeitamme puheviestinnän näkökulmasta*. Hän näki, että lähiaikojen tulevaisuushankkeet ovat vahvasti implikoineet viestintätaitojen merkitystä. Esimerkiksi Maanantaiseuran työskentely, vaikka ei kansalaiskeskustelun herättäjänä toivotulla tavalla toiminutkaan, signaloi kuitenkin ylhäältä alaspäin ohjautuvan hallintokulttuurin murrosta ja horisontaalisen kommunikaation lisääntymistä viestintäkulttuurissamme. Maanantaiseuran istuntoja valmisteltiin pienryhmissä ja valmistelussa sovellettiin erilaisia luovia menetelmiä. Myös itse istunnoissa rikottiin

15. Tarja Valkonen, JY

16. Merja almonkari, JY

17. Maarit Valo, JY

perinteisiä paneelin sääntöjä, jolloin yleisö saatiin paremmin keskusteluun mukaan.

Myös Kansallisen sivistysstrategian (Suomi vuonna 2017) työstämisessä ja mietinnön avainstrategioissa näkyvät voimakkaasti puheviestinnän alan haasteet. Kansalaisyhteiskunnan jäsenenä toimiminen edellyttää yhä selkeämmin yksilöiltä viestintätaitojen hallitsemista. Hallinto- ja viestintäkulttuurin murros, verkostoituminen ja päätöksenteon hajauttaminen, tarkoittaa sitä, että mm. reaaliaikainen viestintä, reagoivuus sekä argumentoinnin ja konfrontaation taidot tulevat olemaan vieläkin tärkeämpiä kansalaistaitoja.

Puheviestintätaitojen merkityksen korostuminen tarkoittaa sitä, että meidän on pidettävä huolta siitä, että koulun puhekasvatus ja puheviestintätaitojen opettaminen yleisemminkin kykenee vastaamaan näihin haasteisiin. Yksi tie tähän suuntaan voisi olla vaikka se, että nykyistä määrätietoistemmin pyritään huolehtimaan siitä, että opettajiksi valmistuvilla on riittävät, siis nykyistä paremmat ja monipuolisemmat, taidot toimia kansalaisyhteiskuntaan sosiaalistajina.¹⁸ Tämä tarkoittaa, että opettajan

---

18. Näihin kysymyksiin viittasivat ja ottivat kantaa ainakin Pirjo Valokorpi, JoY ja Riitta Seppälä, HY

omien taitojen kehittymistä tuetaan, mutta etsitään koko ajan myös niitä valmiuksia, joita tarvitaan ohjattaessa uutta sukupolvea tulevaisuutensa hallintaan¹⁹. Olemmehan kaiketi yksimielisiä siitä, että kaiken kasvatuksen ja koulutuksen pitää suunnata katseensa tulevaisuuteen: **"Meidän kaikkien tulisi olla kiinnostuneita tulevaisuudesta, sillä joudumme viettämään loppuikäamme siellä."** (C.F. Ketteringiä ja Aino Sallisen avajaisesitystä lainaten).

---

19. Puhekasvatuksen alueella liikkuvat esitelmissään Sirkka-Liisa Heinonen (Tampereen lastentarhaopettajaopisto), joka kertoi draamakokeilusta alle kouluikäisten lasten kanssa ja Ritva Nyfors (HY; Opettajainkoulutuslaitos), joka toi kuulumisia äidinkielen sullisen ilmaisun valtakunnallisen kokeen kokeiluvaiheesta.

KIRJAKATSAUS ** BOOKS BRIEFLY

Laila Lehikoinen:
SUOMEA ENNEN JA NYT:
SUOMEN KIELEN KEHITYS JA VAIHTELU

Finn Lectura, Loimaa 1994. 256 sivua.

Pitkään Helsingissä ja viime vuosina Unkarissakin opettaneen Laila Lehikaisen kirja "Suomea ennen ja nyt: suomen kielen kehitys ja variaatio" pohjautuu suomea vieraana kielenä opiskeleville pidettyihin luentosarjoihin. Tekijän kanssa voi olla yhtä mieltä siitä, että teos soveltuu myös muille yliopistotasoisille opiskelijoille. **Suomea ennen ja nyt** on nimittäin sekä todellinen että ajantasainen oppikirja, jota suomen kielen yliopisto-opetuksessa ovat varmasti kaivanneet niin tähän tarkoitukseen liian vaikeita tieteellisiä artikkeleita tai jo vanhentuneita yleisesityksiä tenttimään joutuneet opiskelijat kuin heidän tentaattorinsakin. Lehikaisen oppikirja osin täyttääkin fennistisessä oppimateriaalissa olleen kiusallisen aukon.

Perinteiseen oppikirjatyylisiin Lehikaisen kirjasta sitten vain puuttuvat lähdeviitaukset, joskin kunkin jakson lopussa on suppeasti mutta ajantasaisesti lueteltu alaa käsitteleviä julkaisuja. Yliopisto-opetukseen tarkoitettussa oppikirjassakin lähdeviitteet olisivat kuitenkin mielestäni enemmän kuin paikallaan, sillä juuri pohjatietoja vailla olevan henkilön on vaikea kirjallisuusluettelonkaan pohjalta lähteä etsimään jostain (mahdollisesti pienestäkin) yksityiskohdasta kaipaamaansa lisätietoa. Tutkimuskirjallisuuden käyttöön ja tieteelliseen viitaustekniikkaan perehdyttäminen olisi sitä paitsi hyvä aloittaa jo ensimmäisestä opiskeluvuodesta, ettei kynnyksen tekoon muodostuisi tältäkin osin liian korkeaksi.

Teos jakaantuu kahdeksaan lukuun. Ensimmäinen näistä tarjoaa pätevästi ajantasaistettua tietoa uralilaisista kielistä, näiden kielten puhujista ja heidän vaiheistaan. Mainitsemisen arvoista huomautettavaa olen löytänyt lähinnä vain parista kartasta. Sivulla 16 olevassa itämerensuomalaisten kielten puhujien asuma-alueen esityksessä vatjaa on merkitty puhuttavaksi Keski- eikä Länsi-Inkerissä (vatjaa kuvaava tähti on ilmeisesti vaihtanut paikkaa läntisimmän inkeröistä symboloivan suorakaiteen kanssa), ja kun sivulla 22 on esitetty tarkemmin karjalan eri murteiden alueet, olisi sivulla 28 olevasta Inkerin kartasta odottanut käyvän ilmi edes alueella puhuttujen inkeröisen ja suomen murteiden puhuma-alueet, vaikka tällaisen kartan piirtäminen ei tietenkään ihan helppoa olekaan. Seuraavassa luvussa on lyhyet näytteet sekä karjalasta että sanoisiko tavallisimmista suomalais-ugrilaisista kielistä.

Viron, saamen ja unkarin oppikirjoja löytyy vaatimattomankin kokoisista kirjastoista, joten lukijoiden uteliaisuutta olisivat voineet paremmin palvella vähemmän tunnetuista kielistä esitetyt näytteet.

Teoksen kolmas luku käsittelee suomen kielen ja suomalaisten taustaa. Suurimman osan tästä luvusta vie suomea edeltäneiden kielimuotojen äänne- ja muotopiirteiden esittely, mutta asutushistorian esitys ottaa asiallisen kattavasti huomioon myös tämän alan kirjoissa harvoin tavatun Suomen ruotsalaisväestön.

Seuraavassa luvussa esittelyn kohteena ovat puhutun suomen eri muodot murteista aina slangiin asti, onnistuneella puhutun ja kirjoitetun kielen erojen perusteellisella esityksellä pohjustettuna. Ääntämyksen ja kirjoituksen erojen listauksen lopuksi olisi voinut ehkä lisätä, että monien ns. sivistys-sanojen ääntämys ei kielenhuoltajien sanakarillisista yrityksistä huolimatta ole aina kovinkaan lähellä niiden kirjoitusasua muutenkaan kuin eräiden foneemien ääntämyksen (s. 153) osalta. Puhutun ja kirjoitetun kielen äänne- ja muotopiirteiden esitystä on sitten onnistuneesti avarrettu laajahkolla puheen ja kirjoituksen syntaktisten erojen esittelyllä. Tätä vasten on hiukan yllättävää, että solidista suomen murteiden esittelystä on häivytetty lähes kaikki maininnat puhtaasti semanttisista eroista: sivulla 121 olevassa taulukossa on sentään mainittu, että ilmaus *en kehtaa* tarkoittaa päämurrealueesta riippuen joko 'minua ei haluta' tai 'minua ujostuttaa', mutta muuten tällaisia samanasuisten ilmausten merkityseroja on Rapolakin käsitellyt laajemmin. Tekijä ei muuten missään mainitse, että hänen teokselleen valitsemansa alaotsikko "suomen kielen kehitys ja vaihtelu" tarkoittaa käytännössä vain äänne- ja muotorakenteen kehitystä ja vaihtelua, mutta en tiedä, onko nyt ulkopuolelle rajautuneita kielen alueita tarkoitus mahdollisesti käsitellä jossain toisessa oppi-

kirjassa, mikä tekisi käytännön syistä sinänsä hyvin ymmärrettävän ja osin ainoan mahdollisenkin rajauksen näin perin implisiittiseksikin jääneenä hyväksyttävämmäksi. - Murrenäytteiden lisäksi seuraavassa luvussa on onnistuneesti valittuja näytteitä niin nykyisestä puhekielestä, koululaiskielestä kuin slangistakin.

Teoksen seitsemäs luku esittelee ytimekkäästi kirjasuomen kehityksen. Näytteet ovat jälleen valaisevia, ja erityisen hauska löytö on katkelma 1600-luvun keskusteluoppikirjasta *Formulae puerilium colloqviorum* (s. 230 - 231). Hiukan yllättäen teos sitten loppuu suomen kielen sanavaroja tarkastelemaan lukuun ja vieläpä 1800-luvun sanaston kehityksen tarkasteluun, vaikka edellisessäkin luvussa päästiin - tosin lyhyesti - nykysuomeen asti.

Kuvitukseltaan teos on erityisen onnistunut: kartat ovat selkeästi piirrettyjä, näytteet vanhoista teksteistä pittoreskeja ja kuvat hauskoja; kielisukulaistemme oppikirjoista ja sanomalehdistä kopioidut sivut tuovat nämä useimmille vain eksoottiset kielet onnistuneesti lähemmäksi lukijaa, jolle tämä teos on jo tarjonnut melkoisen määrän perustietoa onnistuneesti esitettynä.

Petri Lauerma
Jyväskylän yliopisto

Marja-Kaisa Pihko
**CROSS-LINGUISTIC INTELLIGIBILITY OF NATIVE AND
 NON-NATIVE L2 SPEECH VARIETIES**

Korkeakoulujen kielikeskuksen tutkimuksia N:o 1
 Jyväskylän yliopisto, Korkeakoulujen kielikeskus. 1994.
 ISBN 951-34-0205-3. 135 s. 70 mk.

Kielelle ja sen käytölle ominainen variaatio tulee kielenoppijalle tutuksi tavallisesti vasta siinä vaiheessa, kun hän ensimmäisiä kertoja käyttää opettelemaansa vierasta kieltä koulun seinien ulkopuolella. Luokahuoneessa vaalittu normatiivisuus ei pädekään todellisissa kommunikaatiotilanteissa eikä puhekumppaneiden puhe juuri muistuta opettajan hitaasti ja selvästi artikuloimaa kielimuotoa. Luokahuoneen ja sen ulkopuolisen todellisuuden välillä on siis jokseenkin syvä kuilu, mikä voi aiheuttaa oppijalle ymmärrettävyysoongelmia vieraskielisissä kommunikaatiotilanteissa.

Yksi näkökulma vieraan kielen ymmärrettävyyteen on Pihkon tutkimus *Cross-linguistic intelligibility of native and non-native L2 speech varieties*, jossa tekijä käsittelee L2:n ymmärrettävyyttä ja siihen vaikuttavia tekijöitä teoreettisesta näkökulmasta. Pihko keskittyy erityisesti foneettis-fonologisen tason ymmärrettävyyteen eli vieraan korostuksen (accent) problematiikkaan, mutta pohtii ymmärrettävyyden käsitettä myös yleisemmällä tasolla. Teoksen punaisena lankana on tekijän omien sanojen mukaan yhtäältä jo olemassa olevan tutkimuksen kriittinen arviointi sekä toisaalta pyrkimys selvittää ymmärrettävyydetutkimuksen usein kirjavaa teoreettista taustaa käsiteanalyysin avulla.

Kirja pitää sisällään kaikkiaan seitsemän lukua mukaanlukien johdannon ja diskussion. Analysoidessaan ymmärrettävyyden käsitettä toisessa luvussa Pihko korostaa, ettei sitä voida pitää pelkästään kielellisiin tekijöihin palautettavissa olevana ilmiönä. Ymmärrettävyys on myös sosiaalinen ilmiö, sillä ymmärrettävyys on aina ymmärrettävyyttä jollekin *toiselle*. Jonkin

vieraan korostuksen ymmärrettävyyteen vaikuttavat kielellisten tekijöiden ohella erilaiset ei-kielelliset (esim. kulttuuriset, kontekstuaaliset jne.) tekijät. Ymmärrettävyyden sosiaalisuuden vuoksi, sitä ei myöskään voida erottaa eri kielimuotoihin liittyvistä arvoista ja asenteista. Tämä voi ilmetä esimerkiksi siten, että prestiisimuotoa puhuvaa vieraskielistä puhujaa ymmärretään helpommin kuin puhujaa, jonka kielimuotoon liittyy negatiivisia arvovarauksia. Pihko kuitenkin huomauttaa, että ymmärrettävyyteen vaikuttavien sosiaalisten, psykologisten ja kielellisten tekijöiden suhteellinen vaikutus vaihtelee erilaisissa kommunikaatiotilanteissa. Hän pitää erikielisten puhujien välistä viestintätilannetta sellaisena, jossa korostuu nimenomaan kielellisten tekijöiden merkitys. Väitteensä hän perustaa psykologiviestintätieteeseen, jonka mukaan vieraan kielen ymmärtämisessä syötöksellä on suuri merkitys, kun taas äidinkieltä tulkitaan holistisemmin käyttäen enemmän sisäistettyä tietoa kielen rakenteesta ja käytöstä (top-down-strategies).

Kolmas luku on kattava katsaus viimeisen puolivuosisadan aikana tehtyyn ymmärrettävyydetutkimukseen. Painopiste on kieltenvälisen (cross-linguistic) ymmärrettävyyden tutkimuksessa, jossa tarkastellaan erikielisten puhujien välistä ymmärrettävyyttä. Valtaosassa Pihkon läpikäymää tutkimusta käsitellään ymmärrettävyyttä fonologian näkökulmasta. Ymmärrettävyydetutkimukselle on Pihkon mukaan leimallista, että ymmärrettävyyttä on tutkittu pääasiassa syntyperäisen kielenpuhujan näkökulmasta. On oltu kiinnostuneita siitä, miten syntyperäiset kielen puhujat ymmärtävät jotain ei-syntyperäisen tuottamaa varianttia tai

miten tämän variantin erityispiirteet vaikuttavat syntyperäisen ymmärtämisprosessiin. Niissä tutkimuksissa, joissa koehenkilöinä on ei-syntyperäisiä kielenpuhujia, on lähinnä tutkittu sitä, miten nämä ymmärtävät vieraan kielen (englanti) standardivarianttia. Huomattavasti vähemmän on olemassa tutkimusta, jossa tutkittaisiin sitä, miten ei-syntyperäiset puhujat ymmärtävät vieraan kielen varianttia, jonka on tuottanut ei-syntyperäinen puhuja.

Pihkon referoimien tutkimusten mielenkiintoinen tulos on se, L2:n ymmärrettävyyttä ei ratkaise kyseisen variantin "syntyperäisyys" tai "vierasperäisyys". Kunkin variantin ymmärrettävyys näyttää korreloivan sen kanssa, miten tuttu kyseinen variantti on kuulijalle. Pihko kuitenkin kritisoi olemassa olevaa tutkimusta liiallisesta kvantitatiivisuudesta ja deskriptiivisyydestä. Hän peräänkuuluttaa kvalitatiivisempaa ja selittävämpää tutkimusotetta, jossa ymmärrettävyyteen yhdistyisi L2:n prosessoinnista oleva tieto.

Neljäs luku, jossa Pihko siirtyy esittelemään omia käsityksiään, on silmiinpistävän lyhyt (3 s.). Kirjan rakenteen yhtenäisyyden kannalta kyseisen tekstiosan olisi voinut yhdistää alaluvuksi johonkin toiseen lukuun. Pihko määrittelee ymmärrettävyyden perspektiiviksi puheen ymmärtämisprosessiin. Ymmärrettävyyden käsite edellyttää sekä puhujaa että kuulijaa, mutta Pihko tarkastelee ilmiötä nimenomaan kuulijan, ymmärtäjän näkökulmasta. Tarkemmin sanoen kirjoittaja on kiinnostunut siitä, miten L2:n oppijat ymmärtävät englannin kielen syntyperäisten ja ei-syntyperäisten korostuksia (accents). Ymmärrettävyyden Pihko operationaalistaa foneettis-fonologisen tason ymmärrettävyydeksi ja on kiinnostunut siitä, miten fonologisessa koodissa ilmenevä vaihtelu vaikuttaa ymmärrettävyyteen. Hän siis kehittää teoreettista taustaa tutkimukselle, jossa selvitetään englannin varianttien segmentaalisten ja supra-segmentaalisten erityispiirteiden vaikutusta suomenkielisten kielenoppijien kohtaamiin ymmärrettävyysongelmiin.

Kahdessa viimeisessä varsinaisessa luvussa Pihko tarkastelee puheen ymmärtämisprosessia; edellisessä äidinkielen ja jälkimmäisessä vieraan kielen näkökulmasta. Tekijä näkee äidinkielen puheen ymmärtämisen interaktiivisena prosessina, ts. tapahtumana, jossa puhetta prosessoidaan samanaikaisesti systeemin eri tasoilla, ja jossa systeemin eri tasot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Äidinkielen puheen ymmärtämisessä korostuu kuulijan sisäistämisen lingvistisen ja eilingvistisen tiedon merkitys. Tämä tieto ohjaa tulkintaprosessia (knowledge-guided), jossa kuulija tekee oletuksia puhujan intentionista tämän tuottaman evidenssin pohjalta (input-driven). Vieraskielisen puheen ymmärtäminen eroaa äidinkielen puheen prosessoinnista. Yhtenä olennaisena syynä tähän on se, että kielenoppijalla on rajallinen tieto opittavasta kielestä ja sen käytöstä, minkä vuoksi oppija joutuu turvautumaan enemmän syötöslähtöiseen (input-driven) prosessointiin kuin syntyperäinen kuulija. Äidinkielen puheen ymmärtäminen on pitkälti automaattistunutta, kun taas vieraskielisen puheen ymmärtäminen edellyttää turvautumista kognitiivisesti raskaisiin kontrolloituihin prosesseihin.

Vieraskielisen puheen ymmärtämisen syötöslähtöisyys osaltaan selittää sitä, miksi kielenoppijan on vaikea ymmärtää koulussa opitusta poikkeavia vieraan kielen variantteja. Signaalissa esiintyvät "poikkeamat" totutusta johtavat kielenoppijan helposti väärille raiteille, koska kuulija perustaa tulkintansa paljolti itse signaaliin. Kielenoppija on myös äidinkielistä herkempi mm. kohonneen puhenopeuden, epäröinti-ilmausten ja taustamelun vaikutukselle. Nämä puhesignaalin fyysiset ominaisuudet eivät suinkaan ole ainoa ymmärrettävyyteen vaikuttava tekijä. Vieraan korostuksen ymmärtäminen on helpompaa, jos puhujan äidinkieli on läheinen kuulijan äidinkielelle. Lisäksi ymmärrettävyyteen vaikuttavat erilaiset affektiiviset tekijät. Kuulija saattaa suhtautua puheeseen torjuvasti, jos hän esimerkiksi suhtautuu negatiivisesti puhujan, tämän puhumaan kielimuotoon tai

pitää puhetta vaikeana ymmärtää. Oppija voi pitää puheen ymmärtämistä myös stressaavana, kun vastapelurin puhe ei vastaakaan luokkahuoneessa kuultua kieli-
muotoa. Tällaisessa tilanteessa oppija antaa helposti periksi huomattaessaan pettymyk-
sekseen, ettei ymmärräkään jokaista sanaa.

Pihkon esitys antaa varsin hyvän yleis-
kuvan tämänhetkisen ymmärrettävyyss-
tutkimuksen tilasta, sillä kirjoittaja on
käynyt läpi laajalti alan tutkimuskirjal-
lisuutta. Myös tekijän omiin näkemyksiin,
joissa hän korostaa ymmärrettävyyden
sosiaalisia ulottuvuuksia, on helppo yhtyä.
Vaikka kyseinen tutkimus on tarkoitettu laa-
jemman ymmärrettävyyss-tutkimuksen teo-
reettiseksi taustaksi, se muodostaa silti

sisällöllisesti koherentin kokonaisuuden.
Sen sijaan esitystapaan tekijä olisi voinut
kiinnittää enemmän huomiota. Jäsentely oli
hieman sahaava ja aika ajoitin tekstissä oli
mielestäni liikaa toistoa sekä metatekstiä,
mikä häiritsi lukemista. Tyylin laveudesta
johtuen ei ollut aina helppoa löytää seik-
koja, joita tekijä pitää keskeisimpinä.
Metatekstin runsaus johtunee siitä, että
kirja on muokattu opinnäytetyöstä (lisen-
siaatin-työ), jolle genrenä on tyypillistä
"veden" runsaus. Kokonaisuutena kirjaa voi
kuitenkin suositella kaikille L2:n ymmär-
tämisen ja ymmärrettävyyden problema-
tiikasta kiinnostuneille.

Mika Lähteenmäki
Korkeakoulujen kielikeskus

**Burghardt Bendel unter Mitarbeit von Ulla Pajukanta, Tuula Pantzar,
Seija Sihvo-Auffermann, Kristiina Aivo, Riitta Karhusaari, Marjut Vaakanainen
und Pauli Kaikkonen (Hrsg.):**

AUFENTHALTSBEWILLIGUNGEN

Vier literarische Texte für den Deutschunterricht an finnischen Schulen

Goethe-Institut Tampere 1992.

Bei den *Aufenthaltsbewilligungen* handelt
es sich, wie im Untertitel angedeutet, um
vier literarische Texte, die für den
Deutschunterricht an finnischen Schulen
aufbereitet worden sind. Die Texte, die von
Jusuf Naoum (Die Stadt), Drasko Antov
(In zwei Sprachen sprechen), Sinasi
Dikmen (Ehegattenzusammenführung oder:
Wie finde ich eine Frau) und Ernst Jandl
(lebensbeschreibung) stammen, sind so
ausgewählt worden, daß sie den Schülern
bekannte und zugleich schwierige Lebens-
situationen wie Fremd-Sein und Enttäuscht-
sein beschreiben. Der Grundgedanke des
Heftes liegt darin, literarische Texte für
Schüler mit begrenzten Deutschkenntnissen

interessant zu machen. Durch diese Texte
will man laut Geleitwort die Schüler zu der
Erkenntnis bringen, daß die fremde Sprache
nicht nur "Pauken von Grammatikregeln
und Vokabeln bedeutet", sondern daß "die
fremde Sprache ihrem eigenen Denken
wichtige Anstöße geben" und zur
Erweiterung ihres Weltbildes beitragen
kann. Die Texte sind "selbst Ziel der
literarischen Auseinandersetzung" und die
Fragen, die diese Texte erwecken, können
auch in der Muttersprache weiter diskutiert
werden.

Die vier Texte bilden jeder eine selb-
ständige Unterrichtseinheit, die jeweils auf

ca. 2 Stunden angelegt ist und sich deswegen z. B. für eine Doppelstunde eignet. Die Texte sind in das Curriculum eingebettet und die Zielgruppe oder -gruppen werden jeweils gegeben. Z. B. der Text *In zwei Sprachen sprechen* ist für Anfänger bestimmt, während sich der Text von Ernst Jandl am besten für die letzten Kurse der dritten Klasse im Gymnasium eignet.

Zu Beginn jeder Unterrichtseinheit werden Hinweise für den Lehrer zur Behandlung des Textes (grüne Blätter) gegeben. Die Hinweise sind zum Teil sehr detailliert, was die Planungsarbeit des Lehrers erleichtert. Es werden auch mehrere Alternativen gegeben, aus denen der Lehrer für sich und seine Klasse passende Aufgaben wählen kann. Der Lehrer kann natürlich auch die fertig gegebenen Aufgaben selbst variieren und verändern, so daß die Aufgaben den jeweiligen Bedürfnissen und dem Niveau der Klasse entsprechen.

Nach den Hinweisblättern folgen der Text und die Arbeitsblätter sowie die Folientasche mit Folien bzw. Kopiervorlagen. Zu jedem Text gibt es eine Wortliste. In einigen Fällen wird der Text auch in einer zweiten, mit Vokabelhilfen aufbereiteten Form gegeben. Als Begleitmaterial zu dem Heft gehört eine Tonkassette, auf dem die Texte von Naoum (3 Versionen), Antov (2 Versionen) und Dikmen zum Teil mit Musik unterlegt aufgenommen worden sind.

Jede Unterrichtseinheit gliedert sich in der Regel in die folgenden vier Teile: I "Einstiegs- und Vorentlastungsphase", II "Textbehandlung auf der Inhalts- bzw. Mitteilungsebene", III "Textbehandlung auf der Ideenebene", und IV "Transferphase".

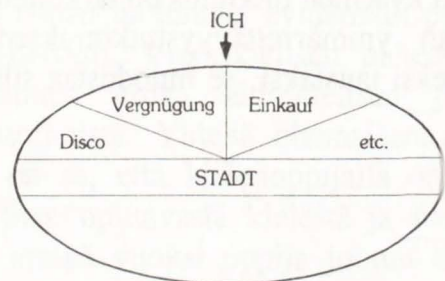
Bei der Einstiegs- und Vorentlastungsphase werden die Schüler in das Thema und den Problembereich des Textes in der Regel dadurch eingeführt, daß man von den eigenen Erfahrungen und Einstellungen der Schüler ausgeht und so einen Zusammen-

hang zwischen der Realität der Schüler und der Realität des Textes aufbaut. Z. B. als Vorentlastung zum Text *Die Stadt* wird ein Assoziogramm vorgeschlagen, deren obere Hälfte mit den Gedanken, die den Schülern zu einer Stadt einfallen, gefüllt wird. In die untere Hälfte werden dann die Assoziationen eingetragen, die die Schüler über das Mädchen im Text und seine Erwartungen haben.

I Vorentlastung/Einstieg

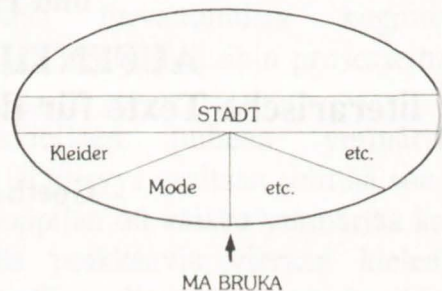
1. a. Lehrer: Schließt bitte mal die Augen und geht durch die Stadt. Erzählt, was ihr erlebt, seht, erwartet...etc.

1. b. Lehrer-Schüler-Gespräch
Tafelbild Assoziogramm, obere Hälfte "Ich"
z.B.

2. a. Lehrer: Heute handelt es sich aber um Ma Bruka, die in die Stadt kommt! Wer ist sie? Was erlebt sie, sieht sie, erwartet sie...?

2. b. Partnerarbeit
- Lehrer geht durch die Klasse, wählt aus
- Vervollständigung des Assoziogramms auf der unteren Seite
z.B.

Bei der Textbehandlung auf der Inhalts- bzw. Mitteilungsebene handelt es sich um die Verständigung und Erarbeitung der Textinformation, was durch verschiedene Aufgaben zum Textinhalt erfolgt. Das Beispiel unten stammt aus den Übungsvorschlägen zu dem Text *Ehegattenzusammenführung oder: Wie finde ich eine Frau?* :

II Textbehandlung auf der Mitteilungs-/Inhaltsebene:

1. HV (Cassette) (Während des Hörens evtl. Folie III auflegen)
  2. Fragen zum Text und Gespräch über den Text:
 Lehrer: Wie würdet ihr den Ausländer, wie den Beamten beschreiben?
 Welche Adjektive charakterisieren den Ausländer, welche den Beamten am besten?
 (Arbeitsblatt A)
- Lehrer: Was will der Türke konkret? Was will er nicht?
 Welche Gebote und Verbote gibt es?
 (Arbeitsblatt B und Text mit Vokabelhilfen)

Die Textbehandlung wird auf der Ideenebene fortgesetzt, wobei es darum geht, eine Gesamtvorstellung über den Inhalt und die Aussage des Textes zu vermitteln. In der Regel sind die Aufgaben zu dieser Phase entweder Lehrer-Schüler-Gespräche oder Kleingruppengespräche, wie auch in der folgenden Übung zum Text *Ehegattenzusammenführung oder: Wie finde ich eine Frau?* :

III Textbehandlung auf der Ideenebene:

- Offenes Lehrer-Schüler-Gespräch (deutsch oder finnisch):
 Ein wichtiges Diskussionsthema ist sicherlich der ironisch-satirische Stil Dikmens, der zu Überzeichnungen führen kann:
- "Ausländer: »Aber das ist ein Verstoß gegen die Menschenrechte!«
 Beamter: »Da mögen Sie recht haben. Sie müssen aber zugeben, daß es kein Verstoß gegen das Ausländerrecht ist..."
- Daß der Chef eines Ausländeramtes Menschenrechtsverletzungen geradezu "fördert" kann nicht unwidersprochen hingenommen werden: Menschenrechte sind geschützt durch das Grundgesetz, internationale Verträge und Abkommen. Menschenrechtsverletzungen sind vor dem Bundesverfassungsgericht einklagbar.
- Der Lehrer sollte sich über die aktuelle und tatsächliche rechtliche Situation der Ausländer informieren!
- Die Aufgaben von Arbeitsblatt B können diese klärende Diskussion sicherlich einleiten und anregen.
- Weitere Gesprächsmöglichkeiten ergeben sich mit Folie IV.
- Anm.: Das Gespräch kann finnisch und deutsch geführt werden. Zum Abschluß und zur Festigung dieser Phase Auflage von Folie III und kurze Besprechung.
- Vorlage des schriftlichen Textes und Lesen mit verteilten Rollen.

Bei der Transferphase handelt es sich um verschiedenste Übungen und Anregungen zu dem jeweiligen Thema des Textes wie z. B. Rollenspiele, Gruppendiskussionen oder Partnerarbeit mit Arbeitsblättern:

IV Transfer/weitere Übungen:

- Verschiedene Alternativen:
 -Folie III und Diskussion
 -Einzel- bzw. Partnerarbeit mit Arbeitsblatt C oder D
 -Ersetze Ma Bruka mit Jukka Virtanen. Was passiert mit ihm?
 Was will er in der Stadt? etc.
 (Diskussion, schriftliche Arbeit, Hausaufgabe)

IV Transfer/weitere Übungen

Rollenspiele in anderen Situationen (Wie finde ich eine Wohnung, Arbeit etc. z.B. als Ausländer in Finnland) oder auch freies Nachspielen.

IV Transfer/weitere Übungen:

- Übungsaufgaben: In einer Großstadt nach dem Weg fragen (Partnerarbeit)
 Materialien für diese Aufgabe Folie V (einfacher Stadtplan) oder Originalstadtplan von X-Stadt

Im Heft *Aufenthaltsbewilligungen* befinden sich keine Angaben über die betreffenden vier Autoren oder ihre weiteren Texte. Wenn der Lehrer neben der Behandlung der Texte auch auf die Autoren eingehen möchte oder die Schüler sich für sie interessieren, können z. B. Autorenbiographien in Gruppenarbeit angelegt werden.

Alles in allem hinterläßt das Heft *Aufenthaltsbewilligungen*, das kostenlos beim Goethe-Institut Tampere zu beziehen ist, den Eindruck eines sorgfältig aufbereiteten, schülerorientierten Unterrichtsmaterials, das sich ausgezeichnet zur Bereicherung des Deutschunterrichts an der Grundschule und im Gymnasium eignet.

Sanna Korhonen

TIEDOTUKSIA ** INFORMATION

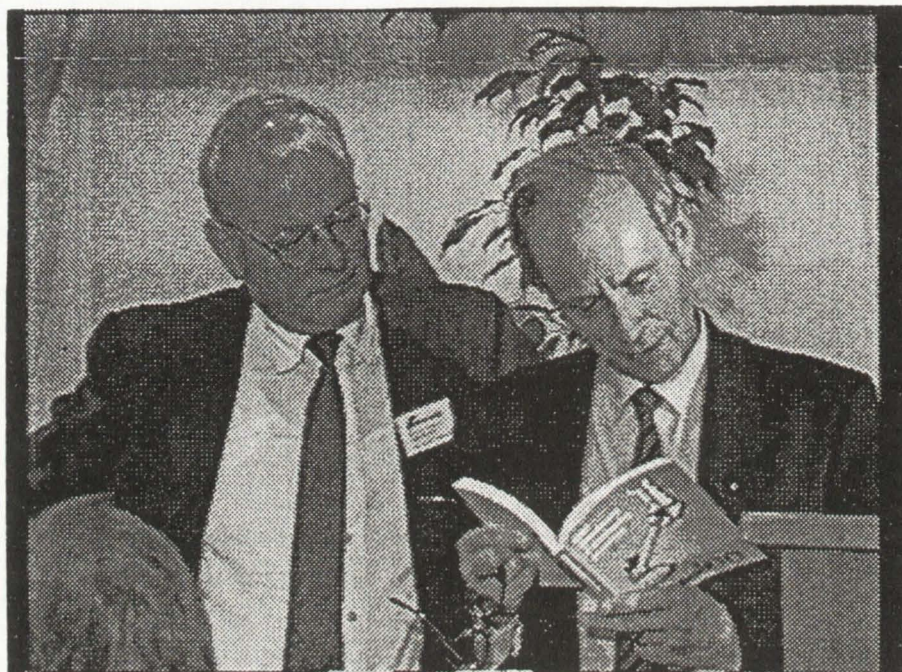
Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa

HANDELSPARTNER FINNLAND

Außenhandelsförderung am Beispiel der
Deutsch-Finnischen Handelskammer Helsinki

Ein Unterrichtsprogramm für den Bereich Mündliches Wirtschaftsdeutsch
von Ewald Reuter und Sabine Ylönen

JETZT NEU: Lehrerheft (250 S.)   170,- Fmk¹
                          Transkriptband (87 S.)   30,- Fmk

Materialien des Zentralen Spracheninstituts Nr. 100

Handelspartner Finnland ist ein Programm für den fortgeschrittenen Wirtschaftsdeutschunterricht (Niveau ZMP, PNdS, PWD), das sich auch für die betriebliche und überbetriebliche Fortbildung eignet. Im Videofilm ist das Seminar der Deutsch-Finnischen Handelskammer Helsinki auf der Leipziger Messe 1990 mit anschließenden Kontaktgesprächen auf dem Messegelände festgehalten. Ausgehend von authentischen Fallbeispielen dient Handelspartner Finnland dem Kennenlernen deutscher Außenhandelsförderung und dem Üben von Gesprächsstrategien zur Anbahnung von Geschäften mit deutschsprachigen Partnern. Zum Unterrichtsprogramm Handelspartner Finnland gehören neben dem Videofilm ein Begleitbuch, ein Lehrerhandbuch und ein Transkriptband.

1993 erschienen sind bereits:

Übungsbuch (200 S.)	80,- Fmk
Videofilm (104 min)	400,- Fmk

¹Zu den Preisen in Finnland werden Versandkosten und 12 % Mehrwertsteuer (für AV-Bänder 22%) und bei Lieferungen ins Ausland Versandkosten und Bankspesen hinzugerechnet. Staatliche Einrichtungen (Schulen, Universitäten etc.) haben keine Mehrwertsteuer zu entrichten.

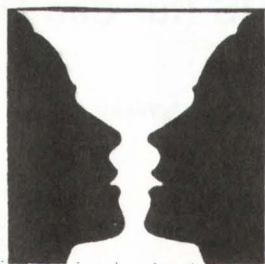
KIELIKESKUSMATERIAALIA MATERIALIEN DES ZENTRALEN SPRACHENINSTITUTS (für den DaF- Unterricht)

Bestellungen bei: Universität Jyväskylä, Zentrales Spracheninstitut, PL 35, FIN-40351 Jyväskylä,
Fax: 00358-41-603521

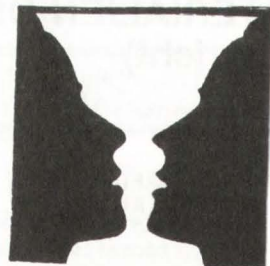
23	WIRTSCHAFTSHÖRTEXTE (1983) Hellmut Binder Text- und Übungsbuch (72 S.) 46 Wirtschaftshörtexte 63'	30,- ¹ 100,-
34	DEUTSCH FÜR SOZIALWISSENSCHAFTLER (1990) Projektgruppe Deutsch für Sozialwissenschaftler unter Leitung von Hartmut Schröder. Redaktion: Pauli Roinila, Hartmut Schröder, Hugo Zenkner BAND I (154 S.) BAND II (226 S.) BAND III (72 S.) BAND IV (sozialwissenschaftliche Bibliographie)	70,- 70,- 50,- erscheint im Herbst 1994
62	BETREUUNG AUSLÄNDISCHER GÄSTE (1988) Joachim Böger ÜBUNGSBUCH (95 S.) LEHRERHEFT (14 S.) Tonkassette 48' 15 Dias	30,- 30,- 80,- 120,-
63	PRODUKTVORFÜHRUNGEN (1988) Ewald Reuter ÜBUNGSHEFT (46 S.) LEHRERHEFT (48 S.) Tonkassette 33' Videokassette (VHS) 25'	40,- 20,- 70,- 100,-
65	DEUTSCH FÜR MEDIZINER (1990, 1991) Hrsg: Sabine Ylönen BAND I: Leseverstehen (234 S.) LEHRERHEFT FÜR BAND I (95 S.) 8 Dias 6 Folien BAND II: Hörverstehen und mündliche Kommunikation (72 S.) LEHRERHEFT FÜR BAND II (81 S.) Tonkassette 29' Videokassette mit vier Filmen: 1. Eine Sprechstunde 5'30" 2. Beim Arzt in Lappland 12'15" 3. Eine Visite 18'35" 4. Probleme der Arzt-Patienten-Kommunikation 12'55"	60,- 100,- 90,- 30,- 50,- 100,- 60,- zus. ca. 50 min 350,- Die Videofilme sind auch einzeln erhältlich.
74	LÜBECKER HÄFEN (1990) Videogestütztes Unterrichtsmaterial für den Fachsprachenunterricht Technik und Wirtschaft Erstellt von einer Projektgruppe unter der Leitung von Markus Giss und Ewald Reuter ÜBUNGSHEFT (154 S.) LEHRERHEFT (162 S.) Tonkassette 41'50" Videokassette (VHS) 85'	60,- 150,- 80,- 190,-
83	UNTERNEHMENSPRÄSENTATIONEN (1992) Ewald Reuter - Rolf Rodenbeck Videokassette 56' Übungsbuch (41 S.) Lehrerhandbuch (56 S.)	250,- 50,- 150,-
88	GESCHÄFTSDEUTSCH (1990) Martin Hahn, Ewald Reuter, Sabine Ylönen Videokassette 55' Transkript	230,- 30,-
89	HÖRTEXTE ZUR LANDESKUNDE (1992) (Hörtexte des Rundfunks der DDR mit aktuellem Begleitmaterial) DIE FÜNF NEUEN BUNDESLÄNDER: Zwei Gesichter einer Stadt - ein Besuch in POTSDAM 14'50" Die Kunststadt DRESDEN 18'30" EISENACH - eine geschichts- und kulturträchtige Stadt 18' Eija Pudenz und Katriina Miettinen Übungsheft (25 S.) Lehrerheft (37 S.) Tonkassette 51'20"	30,- 40,- 90,- Die Hörtexte sind auch einzeln erhältlich.
100	HANDELSPARTNER FINNLAND. Außenhandelsförderung am Beispiel der Deutsch-Finnischen Handelskammer Helsinki. (1993, 1994) Ein Unterrichtsprogramm für den Bereich mündliches Wirtschaftsdeutsch. Ewald Reuter - Sabine Ylönen Videokassette 103'40" Begleitheft zum Videofilm (200 S.) Lehrerheft (250 S.) Transkriptband (87 S.)	400,- 80,- 170,- 30,-

¹ Preise in Finnmark. Kurs: 1 FIM = ca. 0,30 DM
Zu den Preisen in Finnland werden Versandkosten und 12 % Mehrwertsteuer (für AV-Bänder 22 %) und bei Lieferungen ins Ausland Versandkosten und Bankspesen hinzugerechnet. Staatliche Einrichtungen (Schulen, Universitäten etc.) haben keine Mehrwertsteuer zu entrichten.

11th Oral Skills Workshop
October 7-9, 1994
Tampere University

Developing Intercultural Sensitivity

This three-day workshop will be led by Drs. Janet and Milton Bennett, co-directors of the *Intercultural Communication Institute* in Portland, Oregon, U.S.A. The Bennetts are well-known in the field of intercultural training, and have worked throughout the U.S. and abroad as educators and consultants. They have experience in both the academic and business worlds. Each summer they run the *Summer Institute for Intercultural Communication*, which is attended by nearly 600 participants. They have published numerous articles (the latest are contained in *Education for the Intercultural Experience* edited by R. Michael Page).

The workshop will include lectures, demonstrations and small group work and will focus on issues and methods in intercultural training which are particularly relevant to English oral skills teaching.

**It's not too late to register for the workshop!
The registration fee is 250 mk.**

Fill in the registration form (see next page or ask a committee member for a form) and send it to Nancy Aalto. Details of the workshop will then be sent to you. Or contact one of your local committee members:

Nancy Aalto, Tampere University Language Centre
Deborah Mason, Helsinki University Language Centre
Ruth Vilmi, Helsinki University of Technology
Bärbel Fink, Oulu University Centre for Continuing Education
Richard Foley, University of Lapland Language Centre
Ene Rebane, Tallinn Pedagogical University

(Note: If you wish to stay at Hotel Rantasipi, you must make your own reservation by Sept. 27th 1994 - just mention the Oral Skills Workshop).

< TOINEN TIEDOTE >

AFinLAn SYYSSYMPOSIUM 1994**"KIELTEN VÄLISET KONTAKTIT"****Joensuun yliopisto 11. - 12.11.1994**

Symposium alkaa perjantaina 11.11. klo 12:30 Carelia-talon salissa C 2 (ilmoittautuminen klo 10:stä alkaen) ja päättyy lauantaina klo 15:45. Pääesiintyjänä on unkarilais-amerikkalaisten kielikontaktien tunnetuin tutkija, professori **Miklós Kontra** Unkarin Tiedeakatemiasta ja József Attilan yliopistosta. Hänen esitelmänsä, otsikolla "**Sociopolitical and linguistic aspects of post-communist Hungarian contact linguistics**", on perjantaina klo 12:45 - 13:30.

The 1994 autumn symposium of The Finnish Association for Applied Linguistics (AFinLA) will be held at the University of Joensuu Fri 11 - Sat 12 November. The theme is "Language contacts"; papers (20 minutes) will be accepted from other areas of applied linguistics also. The deadline for one-page abstracts is September 30. Registration starts on the Friday at 10 am and the main speaker, Professor Miklós Kontra of the Hungarian Academy of Sciences, will start his presentation at 12:45.

Inquiries: tel. 973 - 151 4322, fax 973 - 151 4211, e-mail hirvonen@joyl.joensuu.fi
Pre-registrations and abstracts: AFINLA 94, Dept of Foreign Languages, University of Joensuu, P.O. Box 111, 80101 Joensuu, Finland. Tel. +358-73-151 4335 Telefax: +358-73 - 151 4211

Sektioesitelmiä on luvassa monilta soveltavan kielitieteen alueilta, mm. kielikontaktien, kielten opetuksen ja oppimisen sekä kielen kuvauksen alalta. Ohjelmaan mahtuu vielä joitakin esitelmiä. Olemme jatkaneet ilmoittautumisaikaa syyskuun loppuun, johon mennessä toivomme sekä esitelmän pitäjien että ilman esitelmää osallistuvien ilmoittautuvan. Esitelmien yksisivuiset tiivistelmät toivomme saavamme viimeistään syyskuun loppuun mennessä, myös syyskuussa ilmoittautuvilta.

Symposiumin osallistumismaksu on AFinLAn jäseniltä 100 mk, muilta 150 mk, esitelmän pitäjiltä ja opiskelijoilta 70 mk. Pyydämme maksamaan maksun tilille SYP Joensuu 201618-131928 (saaja: AFINLA 94) lokakuun puoleenväliin mennessä. Lokakuun lopulla lähetämme ilmoittautuneille symposiumin ohjelman ja esitelmien tiivistelmät. Lisätietoja voi kysyä puh. 973 - 151 4322, fax 973 - 151 4211, sähköposti hirvonen@joyl.joensuu.fi

Pyydämme osallistujia hoitamaan majoituksensa itse. Alla luetellut hotellihinnat ovat normaaleja viikonloppuhintoja. Kaikki hotellit sijaitsevat lähellä yliopistoa. Jokelan hinta on erikoishinta, jolla olemme varanneet muutamia huoneita ja joka edellyttää, että huoneet varataan lokakuun loppuun mennessä (tunnus: AFINLA 94). Vuorokausihintoihin sisältyy aamiainen ja sauna paitsi Jokelassa ja Aarossa.

- I Sokos Hotel Vaakuna
Torikatu 20
Puh. 973 - 27311 350,- / kahden hengen huone
Fax 973 - 27323 300,- / yhden hengen huone
- II Hotelli Atrium
Siltakatu 4 300,- / kahden hengen huone
Puh. 973 - *126 911 300,- / iso yhden hengen huone
Fax 973 - 26969 190,- / pieni yhden hengen huone
- III Hotelli-Gasthaus Wanha Jokela
Torikatu 26 100,- /henkilö 1 h. tai 2 h. huoneessa
Puh. 973 - *122 891 aamupala 20 mk (alk. klo 9)
Fax 973 - 124 089
- IV Hotelli Matkakoti Aaro
Kirkkokatu 20 B 3 krs. 200,- / kahden hengen huone
Puh. 973 - 1481 05 130,- / yhden hengen huone
Fax 973 - 120 882 aamupala 25 mk

Tervetuloa Joensuuhun!

Järjestelytoimikunta

Pekka Hirvonen
Vieraiden kielten laitos

Kyösti Julkunen
Kasvatustiet. tdk.

Pirkko Muikku-Werner
Kielikeskus

Hilkka Stotesbury
Kielikeskus

Gregory Watson
Vieraiden kielten laitos

Ilmoittautumiset: AFinLAN syysseminaarium 1994
Vieraiden kielten laitos
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Puhelin: 973 - 151 4335
Telefax: 973 - 151 4211

Ilmoittautumislomake löytyy lehden perukoilta. (s. 53)

CALLS FOR PAPERS

SALT 5
Semantics and Linguistic Theory
Fifth Annual Meeting
 University of Texas at Austin
 February 24-26, 1995

SALT 5 welcomes submissions for 30-minute presentations (with 10 additional minutes for discussion) on any topic in the semantic analysis of natural language emphasizing the connection to linguistic theory. Authors should submit 10 copies of abstracts, no more than 2 pages (1000 words) long. Authors' names, address, affiliation, phone number and e-mail address, and paper title should accompany the abstracts on a 3x5 card.

Abstract deadline is November 1, 1994.

Send abstracts to:

SALT 5 Committee, Department of Linguistics,
 University of Texas at Austin, Austin, TX 78712-1196, USA

Inquiries are welcome to the address above,
 or e-mail to ligk417@utxvms.cc.utexas.edu.

9th Annual International Conference on
PRAGMATICS AND LANGUAGE LEARNING

March 2-4, 1995

Organised by

The Division of English as an International Language
 University of Illinois (Urbana-Champaign)

Papers are welcome on any of the following topics:

1. the contribution of pragmatic competence to overall language proficiency
  2. descriptions of specific facets of English discourse
  3. contrastive pragmatics/discourse analysis
  4. developments in pragmatic research methodology
  5. integrating pragmatics into the language program
- ... and related topics

Papers should be 20 minutes long, with 10 minutes for discussion. Submit 30 copies of an abstract of 300 words, and a sheet with your name, address, telephone number, FAX number, and EMAIL address to:

Lawrence F. Bouton, Chair,
 9th Conference on Prag & LL,
 DEIL, 3070 FLB, 707 S. Mathews,
 Urbana, IL 61801, USA

DEADLINE: November 4, 1994

Further information: EMAIL: larbout@vmd.cso.uiuc.edu
 FAX: (217) 344-3050

TAGUNGSHINWEIS

6. Göttinger Fachtagung 'Fremdsprachenlehrerausbildung an der Universität' Göttingen, 02.-04.03.1995

Die 6. Göttinger Fachtagung 'Fremdsprachenlehrerausbildung an der Universität' steht unter dem Motto **Der Text im Fremdsprachenunterricht** und findet vom 02.-04. März 1995 im Sprachlernzentrum der Universität Göttingen statt.

Nähere Informationen bei:

Dr. Klaus Vogel, Sprachlernzentrum
Universität Göttingen
Weender Landstraße 2, D-37073 Göttingen, Deutschland

* * * * *

Jahrestagung 1995 des Instituts für deutsche Sprache (IDS) Universität Mannheim, 14. bis 16. März 1995

Deutsch-typologisch

Die Jahrestagung 1995 wird die (grammatische) Gestalt des Deutschen im Vergleich zu anderen Sprachen zum Gegenstand haben. Welche Phänomene sind besonders auffällig und interessant, wenn man das Deutsche unter sprachtypologischen Gesichtspunkten mit anderen Sprachen vergleicht? Läßt sich ein Gesamtporträt des Deutschen in Abgrenzung zu anderen Sprachen zeichnen? In welchen grammatischen Bereichen bestehen besondere Ähnlichkeiten und Verwandtschaften? Es ist geplant, die folgenden Themen in den Mittelpunkt der Betrachtung zu stellen: Wortstellung, Tempus/Tempussystem, Phonologie, Subjekt-Objekt-Struktur/Topik, Fokus/Negation.

Nähere Informationen:

Institut für deutsche Sprache
zentrale Arbeitsstelle für Dokumentation und Öffentlichkeitsarbeit
Postfach 10 16 21, D-68016 Mannheim, Deutschland

CALL FOR PAPERS

25th Annual Symposium on Romance Languages

2 - 4 March 1995
University of Washington
Seattle, Washington

Invited Speakers: Adrianna Belletti
Carmen Dobrovie-Sorin
James W. Harris

Abstracts are invited for 20 minute talks. Send 6 copies of an anonymous one-page abstract. Enclose a 3"x5" card with your name, address, telephone number, e-mail address, affiliation, and title of your paper. Abstracts taking any linguistic approach to Romance languages are welcome. The abstract deadline is **November 1, 1994**. Address abstracts and inquiries to:

LSRL 25 Committee
Department of Romance Languages, GN-60
University of Washington
Seattle, WA 98195, USA
Fax: (206) 685 7054
E-mail: LSRL25@U.WASHINGTON.EDU

The 2nd International Maastricht-Łódz Duo Colloquium on "Translation and Meaning" will be held from 19 - 22 April 1995 in Maastricht and from 22 - 24 September in Łódz. Details on the Maastricht session may be obtained from:

Dr. Marcel Thelen
Rijkshogeschool Maastricht
Faculty of Translation and Interpreting
P.O. Box 964, 6200 AZ Maastricht, The Netherlands

and those on the Łódz session from:

Prof. Dr. habil. Barbara Lewandowska-Tomaszczyk
Institute of English Studies
University of Łódz
Al. Kosciuszki 65, 90-514 Łódz, Poland

CALL FOR PROPOSALS

17th Annual Language Testing Research Colloquium

Long Beach, California, March 24 - 27 1995

Hosted by:

the Department of TESL & Applied Linguistics, UCLA

the Language Resource Program, UCLA

the Center for the Study of Evaluation, UCLA,

the National Center for Research on Evaluation, Standards and Student Testing (CRESST),
and

the Division of Educational Foundations and Interdivisional Studies, California State University, Los Angeles

THEME: "Validity and Equity Issues in Language Testing"

Plenary Speaker: Prof. Eva Baker, Director, Center for the Study of Evaluation, UCLA and Co-Director, Center for Research on Evaluation, Standards and Student Testing (CRESST)
"Validity and Equity Issues in Educational Assessment"

The Seventeenth Annual Language Testing Research Colloquium will be held at the Hilton Hotel in Long Beach, California. Proposals are hereby solicited for presentations in the following categories: 1) Research papers, 2) Symposia, 3) Posters and 4) "Work in progress" sessions.

Preference will be given to proposals that are clearly related to the theme. We would like to encourage papers and symposia that address or report investigations in the following areas:

- 1) the relationship between the content characteristics (e.g., linguistic, cognitive) of test tasks and performance on test tasks;
- 2) the relationship between test taker characteristics (e.g., L1, ethnicity, cognitive style, motivation, anxiety, strategy use) and test performance;
- 3) the use of qualitative research (e.g. protocol analysis, task analysis, discourse analysis, ethnography) to inform the development, interpretation and use of test results;
- 4) the role of language ability in educational assessment, including the impact of language ability on content area assessment;
- 5) the relationship between assessing life skills and language ability/proficiency;
- 6) the impact of language testing on individuals, educational systems and society;
- 7) methodological, cultural and philosophical issues in the investigation of validity and equity in assessment.

Proposals that integrate qualitative and quantitative research methodologies are encouraged.

TYPES OF PRESENTATIONS

1. **Research papers** are best suited to theoretically-oriented presentations, or the presentation of completed research. Paper presentations will be 20 minutes in duration, and will be followed by 10 minutes for questions and comments from the audience.

(N.B. Proposals for presentations of test development should be submitted as poster sessions, while proposals for presentations of research in progress should be submitted as 'work in progress' sessions.)

2. **Symposia** are presentations that involve multiple presenters on a single theme, and are best suited to the discussion of research and theory. Symposia will be up to two hours in duration, and may include up to four individual presenters.

3. **Poster sessions** provide an opportunity for the presentation of test development projects, new tests, and technological innovations.

Each poster presenter will be allowed five minutes during the regular program to introduce his or her project to all the participants. The poster sessions will take place during a two-hour time period, following the regular program, on one afternoon of the conference.

4. **"Work in progress" sessions** provide an opportunity for the presentation of work in progress and research that is being planned. Presenters will be able to discuss their unfinished research or research plans with other participants, and receive feedback on how best to proceed with their research. Each presenter will be allowed five minutes during the regular program to introduce his or her research project to all the participants. The work in progress sessions will take place during a two-hour time period, following the regular program, on one afternoon of the conference. During this time, the presenters will be assigned numbered tables in a large meeting room where interested participants may gather for discussion with the presenters.

Participants may change tables at 25 minute intervals.

SUBMISSION OF PROPOSALS: Proposals must be submitted in electronic file format, either by e-mail (text-only, or ASCII format) or on computer diskette (either Mac or DOS formatted disks are acceptable; the preferred word processor is MS Word). Each proposal must be no longer than a one single-spaced page when printed, and should contain: 1) Type of presentation, 2) Title, and 3) Abstract.

Abstracts must be no longer than one page single-spaced. The following information should be submitted in a separate file: 1) name(s), address(es), telephone number(s), fax number(s), e-mail address(es) and institutional affiliation(s) of presenter(s), 2) full title of the proposal, and 3) presentation type.

All proposals should be sent to:

Adrian S. Palmer, Department of English, University of Utah, Salt Lake City,
UT 814112, USA

TEL: (801) 581-3440, FAX: (801) 581-33921

E-mail: ADRIAN.PALMER@M.CC.UTAH.EDU

For additional information contact:

Lyle F. Bachman, Department of TESL & Applied Linguistics

University of California, Los Angeles, 405 Hilgard Avenue, Los Angeles,
CA 90024-1531, USA

TEL: (310) 825-7974, FAX: (310) 206-4118

E-mail: IYG9LTR@MVS.OAC.UCLA.EDU

Deadline for receipt of proposals: 30 September 1994; proposers will be notified of acceptance or non-acceptance by 30 November 1994.

HOTEL

For information or to make reservations, contact:

the Long Beach Hilton, Two World Trade Center, Long Beach CA, 90831-3102, USA,
or call (310) 983-3400, or 1-800-445-8667, and ask for the group rate (US\$ 99 for
single/double and US\$ 119 for suites) for the Language Testing Research Colloquium.

CALL FOR PAPERS**FIRST INTERNATIONAL CONFERENCE
IN CONTRASTIVE SEMANTICS AND PRAGMATICS**

University of Brighton, 6-9 April 1995

The conference aims at bringing together researchers in various areas and theories within semantics and pragmatics, with reference to any two languages. We hope to present a spectrum of achievements in semantics and pragmatics with both theoretical (including formal) and applied orientation. We believe that increasing specialization in the area calls for such a synthesis and recapitulation in the midst of the 1990s.

Invited speakers include: G. Fauconnier, F. Kiefer, B. Lewandowska-Tomaszczyk, R. van der Sandt, P.A.M. Seuren, and others, to be announced at a later date.

Participants' papers are invited. They should be 35 minutes long (maximum), followed by up to 15 minutes discussion. The title 'Contrastive Semantics and Pragmatics' is understood broadly to accommodate all contributions to the field and authors should feel free to present work on any topic falling within the above area. **The deadline for abstracts is 15 DECEMBER 1994.** They should be not more than 300 words long, typed or word-processed and sent to the organizers of the conference, Katarzyna Jaszczolt or Kenneth Turner.

The conference is being organised by:

The Language Centre,
University of Brighton,
Falmer,
Brighton BN1 9PH,
United Kingdom

Telephone (+44) 0273 600900
Facsimile 0273 690710

For further information please contact:

Katarzyna Jaszczolt tel. 0273 642192 or 643459
Email: KMJ@uk.ac.bton.vms

or

Kenneth Turner tel. 0273 643345
Email: KPT1@uk.ac.bton.vms

ANNOUNCING RELC REGIONAL SEMINAR

EXPLORING LANGUAGE, CULTURE, AND LITERATURE IN LANGUAGE LEARNING

Singapore, 17-19 April 1995
SEAMEO Regional Language Centre

INTRODUCTION

The Regional Language Centre (RELC), an educational project of the Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO), is located in Singapore. The members of SEAMEO are Brunei Darussalam, Cambodia, Indonesia, Lao People's Democratic Republic, Malaysia, the Philippines, Singapore, Thailand and Vietnam. The associate members are Australia, Canada, France, Germany, New Zealand and the Netherlands. The main objective of SEAMEO is to provide constructive direction to the forces and challenges of change in the contemporary world through joint and cooperative efforts for regional educational development.

RELC was set up in 1968 to provide assistance to SEAMEO member countries in the area of language education. To achieve its purpose, the Centre conducts advanced training courses and undertakes research, publications and information dissemination and other activities related to the linguistic needs and problems of Southeast Asia.

The RELC Regional Seminar is a major event in language education in the region. It is held annually and is attended by over 600 participants - mainly scholars, lecturers, curriculum developers and educationalists from the region as well as from other parts of the world.

TOPIC

Exploring Language, Culture, and Literature in Language Learning

VENUE

SEAMEO Regional Language Centre, 30 Orange Grove Road, Singapore 1025

AIMS

The Seminar will have the following aims:

1. To examine how approaches to language, culture, and literature are reflected in language classrooms;
2. To survey recent developments in the areas of language, culture, and literature and to consider how these are relevant to language learning;
3. To report on and discuss research into the roles that language, culture, and literature play in language learning.

TOPIC AREAS

Papers and workshops may relate to the following broad areas within the seminar's theme:

1. Instructional practice;
2. Insights from psychology, sociology, linguistics, and other fields of inquiry;
3. Research methods and reports.

PRESENTATIONS

1. Keynote/Parallel Papers

These are lecture presentations to a formal audience lasting forty minutes plus fifteen minutes question time for keynote papers and thirty minutes plus ten minutes question time for parallel papers. The Seminar Planning Committee reserves the right to assign papers to either the keynote or the parallel session.

2. Workshops

These are 90-minute demonstrations/discussions in which the participants are expected to be actively involved.

3. Criteria for acceptance

All abstracts will be evaluated for possible acceptance by the Seminar Planning Committee. Relevance to the theme of the Seminar and freshness and originality of approach are among the major considerations in the acceptance of the papers. The Committee reserves the right to decline paper/workshop proposals without assigning reasons.

4. Procedure for submission of paper/workshop proposal

4.1. A 200-word abstract with a title not exceeding 12 words and a 50-word bio-data should be sent to the Regional Language Centre no later than 15 November 1994.

4.2. The Seminar Planning Committee will inform proposers by 31 January 1995 whether their proposals have been accepted.

4.3. A floppy diskette and a hard copy of the complete text of the paper/workshop selected for the Seminar should be sent no later than 10 March 1995. If not received by this date, the Committee reserves the right to withdraw it from presentation.

5. Copyright/Publication

RELC reserves the copyright over all papers presented at the Seminar. Selected papers may be published. The copyright of papers not published by RELC will be reassigned to the authors.

6. Funding

As a professional non-profit organization, RELC does not generally provide financial assistance to paper/workshop presenters.

COMMUNICATIONS

All communications regarding the Seminar should be addressed to:

The Director
 (Attention: Seminar Secretariat)
 SEAMEO Regional Language Centre
 30 Orange Grove Road
 Singapore 1025, Republic of Singapore

Telephone: (65) 737 9044
 Fax: (65) 737 2753
 E-mail: GBOREL@NUSVM

Registration form on p. 51-52.

Survey of 82 Languages Published

The National Foreign Language Resource Center at the Center for Applied Linguistics has announced the completion of a large scale study entitled **A Survey of Materials Development Needs in the Less Commonly Taught Languages**, by Charles W. Stansfield and Ann Galloway. The report, which is now available through ERIC, surveys materials development needs and priorities in 82 less commonly taught languages.

The report is based on a questionnaire that was sent to all universities with National Language Resource Centers as well as institutions that received Foreign Language and Area Studies fellowships in 1992. At each institution, professors who teach each language completed a questionnaire for each language course taught. The questionnaire was designed to identify materials used to teach the course, the quality of those materials, what materials are needed to improve instruction in this course, and the severity of criticality of the need for such materials.

Once the questionnaires were returned to CAL, the responses were entered into a database for analysis. Based on the results and the analysis, the data were presented in narrative format and via tables in a chapter of the report devoted to each language. Each draft chapter was then reviewed by one or more specialists in that language, and revised based on suggestions from reviewers. In addition, for each of eight world areas, a world area overview was written by a specialist in one or more languages of that world area. Each world area overview attempts to synthesize the data collected for each language, and to establish priorities across languages within the world area. Thus, the 739 page report consists of introductory chapters devoted to background to the study, methodology, etc., the world area reports, and separate chapters (5 to 15 pages in length) on each of the 82 languages surveyed. Appendices include a list of languages by world area, the questionnaires, a list of participating institutions, and reviewers of reports.

The report is announced in the June 1994 issue of **Resources in Education**. The ERIC accession number is ED 366 203. Individuals may use the ERIC document microfiche to print out the chapters on the language or languages that are of interest. The report should be of interest to scholars interested in knowing what materials are currently being used to teach the language, the perceived quality of currently available materials, and the types of instructional materials that are most needed for each language. Thus, the report may be of interest to teachers, textbook authors, and researchers.

Charles W. Stansfield
Center for Applied Linguistics

Aa

Bb

Cc

Dd

Ee

Ää

Mm

Nn

Oo

Pp

Qq

Rr

Ss

Tt

Uu

Vv

Ww

Pp

Cc

Tt

Yy

Pp

Xx

Uu

Yy

Uu

Uu

v

u

b

Ff

Hh

Ii

Eija Hämäläinen

Privet, Saša!*Venäjää aikuisille*

Uusi, nopeasti etenevä venäjän kielen alkeiskirja aikuisopiskelijoille. Oppikirjan tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet selviytyä arkipäivän puhetilanteista. 20 dialogin aikana käydään läpi venäjän ääntämis- ja kielioppiasioiden perusteet, opittua harjoitellaan monipuolisten tehtävien avulla. Suomen- ja ruotsinkielisten sanastojen lisäksi kirjaan on liitetty myös dialogien suomennokset ja ruotsinnokset.

Koko B5, 232 s.**Kustantajan hinta 124,-**

Saatavana hyvin varustetuista kirjakaupoista kautta maan tai suoraan kustantajalta:

OY FINN LECTURA AB

Rautatieläisenkatu 6, 00520 HELSINKI
Puh. (90) 1502 348, fax (90) 1464 370

1994 September

- 21.-23.9.
Trier **25. Jahrestagung der Gesellschaft für Angewandte Linguistik (GAL) e.V.**
"Sprache: Verstehen und Verständlichkeit"
Contact: Prof. Dr. Bernt Spillner, Universität Duisburg, D-47048 Duisburg, Germany
- 22.-25.9.
Innsbruck **4th International N.E.L.L.E. Conference**
"Teaching and Learning English in a Multi-Cultural Europe"
Contact: N.E.L.L.E.-Conference Port-folio, c/o Volkshochschule, Wolfgang Ridder, Heeper Str. 37, D-33607 Bielefeld 1, Germany
- 26.-28.9.
Paris **Colloque de Centre National de la Recherche Scientifique**
"Terrain et théorie en linguistique"
Contact: Section 34 du Comité National du CNRS-EHESS 54, Boulevard Raspail, F-75270 Paris CX 06, France
- 26.-30.9.
Santorini,
Greece **Workshop: Language Engineering on the Information Highway**
Contact: Gudrun Magnusdottir, Språkdata, University of Gothenburg,
Renstomsgatan 6, S-411298 Göteborg, Sweden; e-mail: GUDRUN@SVENSKA.GU.SE
- 26.-30.9.
Sevilla **X Congreso de Lenguajes Naturales y Lenguajes Formalesi**
Contact: Carlos Martin Vide, Apartado de Correos 37 077, 08080 Barcelona, Spain
e-mail: CMARTIN@TRIVIUM.GH.UB.ES
- 28.-30.9.
Wien **2. Konferenz "Verarbeitung natürlicher Sprache" (KONVENS 94)**
"Das Lexicon in der Sprachverarbeitung"
Contact: Gerda Helscher, Österreichische Gesellschaft für Artificial Intelligence,
Postfach 177, A-1014 Wien, Österreich; e-mail: SEC@AI.UNIVIE.AC.AT
- 28.9.-1.10.
Vaasa **Second European Conference on Immersion**
"Teaching and Second Language Acquisition"
Contact: Tina Young, Course Administrator, Continuing Education Centre, University of
Vaasa, P.O. Box 700, SF-65101 Vaasa, Finland; tel. +358-61-324 84 62
e-mail: TINA.YOUNG@UWASA.FI
- 28.9.-1.10.
Leipzig **6. Deutscher Slavistentag**
Contact: W. Sperber/VI. Deutscher Slavistentag, Universität Leipzig, Sektion
teoretische und angewandte Sprachwissenschaft, Bereich Slavistik i.G., Augustusplatz 9,
D-04109 Leipzig, Germany
- 30.9.-1.10.
Helsinki **Computergestützter Deutschunterricht an Universitäten**
Contact: Tuija Männikkö, Wirtschaftsuniversität Helsinki, Sprachabteilung,
Runeberginkatu 14-16, 00100 Helsinki; e-mail: MANNIKKO@HKKK.FI
- 30.9.-2.10.
Vöyri **Germanistische Forschung zum literarischen Text. 6. internationale Arbeitstagung**
Contact: Universität Vasa, Institut für Deutsche Sprache und Literatur, PL 297,
FIN-65101 Vaasa, Finland; tel.: +358-61-324 81 30
- 30.9.-2.10.
Columbia **Eastern Conference on Linguistics (ESCOL '94)**
Contact: ESCOL '94, Linguistics Program, University of South Carolina, Columbia,
SC 29208, USA; e-mail: ESCOL94@UNIVSCVM.BITNET
- 31.9.-2.10.
Ithaca **NEALL Conference 1994**
"The INTERNET Superhighway - How to get into the Fast Lane"
Contact: NEALL, Carnegie Language Centre, St. Lawrence University, Canton NY 13617,
USA; e-mail: DLAL@SLUMUS.EDU

- 5.-8.10. **The Association for Machine Translation in the Americas (AMTA) Conference**
Columbia "Technology Partnerships for Crossing the Language Barrier"
Contact: AMTA Secretariat, 655 Fifteenth St., NW, Suite 310, Washington, DC 20005, USA
- 6.-9.10. **Second Language Research Forum 1994 (SLRF)**
Montreal "Perspectives on Input in L2 Acquisition"
Contact: SLRF 1994 Symposia, Department of Linguistics, McGill University,
1001 Sherbrooke St., W., Montreal, Quebec H3A 1G5, Canada
e-mail: F3SL@MUSICB.MCGILL.CA
- 7.-9.10. **11th Oral Skills Workshop**
Tampere "Developing Intercultural Sensitivity"
Contact: Nancy Aalto, Tampere University Language Centre, PL 607, 33101 Tampere,
Finland; fax: +358 31 215 6464
- 7.-9.10. **XX Annual Conference of the International Association of Language and Business**
Strasbourg "Europe: Unity in Diversity - Intercultural Status of Language and Business"
Contact: Université des Sciences Humaines de Strasbourg, I.T.I., Echardt Hötzel,
22, rue Descartes, F-67084 Strasbourg Cedex, France
- 13.-15.10. **4th Conference on Applied Natural Language Processing**
Stuttgart Contact: Paul Jacobs (ANLP -94), Insitute for Research in Cognitive Science,
3401 Walnut St., Suite 400C, Rm. 420, Philadelphia, PA 19104-6228, USA
e-mail: PJACOBS@UNAGI.CIS.UPENN.EDU
- 14.-15.10. **Tredje sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland**
Helsinki "Svenskt teaterspråk i Finland"
Contact: Jan Lindström, Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, PB 4,
00014 Helsingfors universitet, Finland; tel. 90-191 3007
e-mail: JLINDSTR@WALTARI.HELSENKI.FI
- 14.-15.10. **Mid-America Linguistics Conference**
Lawrence Contact: Frances Ingemann, Linguistics Department, University of Kansas, Lawrence,
Kansas 66045, USA; e-mail: FING@UKANVM.BITNET
- 14.-16.10. **The Third Kentucky Conference on Narrative**
Lexington "Texts and Identities"
Contact: J. Knuf, Conference Organizer, College of Communication and Information Studies,
University of Kentucky, 127 Grehan Building, Lexington, KY 40506-0042, USA
- 21.-22.10. **International Conference of Applied Linguistics**
Tallinn "Teaching English: Conversations with Linguists and Language Teachers"
Contact: The Conference Organising Committee, Department of English, Tallinn Pedagogical
University, 25 Narva Road, Tallinn EE0100, Estonia
- 21.-23.10. **23rd Annual Meeting of the Linguistic Association of the Southwest**
Houston "Minority Languages and Contact Varieties"
Contact: G. D. Bills, Excecutive Director, LASSO, Department of Linguistics, University of
New Mexico, Albuquerque, NM 87131-1196, USA; e-mail: GBILLS@BOOTES.UNM.EDU
- 21.-23.10. **Western Conference on Linguistics (WECOL '94)**
Los Angeles Contact: WECOL '94, Department of Linguistics, University of California, Los Angeles,
405 Hilgard Ave, Los Angeles, CA 90024, USA; e-mail: WECOL@COGNET.UCLA.EDU
- 24.-28.10. **Lateinamerikanischer Germanistenkongress**
Mexico City "So nah - so fern: Sprach-, Literatur- und Kulturkontakte zwischen Lateinamerika und dem
deutschsprachigen Europa"
Contact: Secretaría de la ALEG, Departamento de Alemán, CELE UNAM, Ciudad
Universitaria, Apdo. Postal 70-442, Mex-04510, México, D.F., México

- 27.-29.10. **28th International Conference of Società di Linguistica Italiana**
Palermo
"Linguaggio e cognizione"
Contact: F. Lo Piparo, Fac. di Lettere e Filosofia, Viale delle Scienze, I-90100 Palermo, Italy
- 28.-29.10. **Thought Processes and Linguistic Realisations in Academic Discourse in Europe**
Rome
Contact: Prof. Paola Evangelisti, Dipartimento di Linguistica, Via del Castro Pretorio 20, 00185 Roma, Italy
- 28.-29.10. **18th Annual Meeting of the Atlantic Provinces Linguistic Association (APLA)**
Saint John
"Micro-Parametric Syntax (Dialect Variation in Syntax)"
Contact: V. Motapanyane, University of New Brunswick, P.O.Box 5050, Saint John, NB, Canada E2L 4L5; e-mail: MOTA@UNB.CA
- November
- 3.-5.11. **Tromsø Language and Gender Conference**
Tromsø
Contact: Tove Bull, School of Languages and Literature, University of Tromsø, N-9037 Tromsø, Norway
- 4.-6.11. **19th Annual Boston University Conference on Language Development**
Boston
"First and Second Language Acquisition"
Contact: Boston University, Conference on Language Development, 138 Mountfort St., Boston, MA 02215, USA; e-mail: LANGCONF@LOUIS-XIV.BU.EDU
- 10.-11.11. **Translation and the Computer. 16th Conference and Exhibition**
London
Contact: Nicole Adamides, Events Manager, Information Management, Information House, 20-24 Old Street, London EC1V 9AP, UK; e-mail: TRAINING@ASLIB.DEMON.CO.UK
- 10.-12.11. **European Studies Research Institute (ESRI) International Conference**
Salford
"Beyond Boundaries? Citizens, Cultures and Languages in the New Europe"
Contact: Prof. Jacques Durand, ESRI, Crescent House, University of Salford, Salford M5 4WT, UK
- 10.-13.11. **Symposium zum Fragen der Übersetzerausbildung**
Gemersheim
"Übersetzerische Kompetenz"
Contact: Johannes Gutenberg-Universität, Fachbereich Angewandte Sprach- und Kulturwissenschaft, Germanistisches Institut, D-76711 Gemersheim, Germany
Fax: +49-7274-508 429
- 11.-12.11. **AFinLA:n sysssymposiumi/AFinLA Autumn Symposium**
Joensuu
"Kielten väliset kontaktit"
Contact: Pekka Hirvonen, AFinLAN sysssymposiumi 1994, Vieraiden kielten laitios, Joensuun yliopisto, PL 111, 80101 Joensuu, Finland; puh. 973-252 4335
e-mail: HIRVONEN@JOYL.JOENSUU.FI
- 11.-12.11. **XV Symposium on Spanish and Portuguese Bilingualism**
New Brunswick
Contact: Tom Stephens, XV Symposium on Spanish and Portuguese Bilingualism, Dept. of Spanish and Portuguese, Rutgers University, New Brunswick, NJ 08903-0270, USA
e-mail: STEPHENS@ZODIAC.RUTGERS.EDU
- 11.-13.11. **Conceptual Structure, Discourse and Language Conference**
San Diego
Contact: CSDL, Department of Linguistics 0108, 9500 Gilman Drive, UCSD, La Jolla, CA 92093, USA; e-mail: CSDL@BEND.UCSD.EDU
- 12.-14.11. **International Conference "Machine Translation Ten Years On"**
Cranfield
Contact: Douglas Clarke, SME, TALK Group, Cranfield University, Cranfield, Bedford MK43 0AL, UK; e-mail: A.VELLA@CRANFIELD.AC.UK

- 14.-16.11. **4th International Clinical Phonetics and Linguistics Association (ICPLA) Symposium**
New Orleans Contact: Prof. T.W. Powell, Department of Communication Disorders, Louisiana State University Medical Centre, 1900 Gravier Street, New Orleans, LA 70112, USA
e-mail: TPOWEL@NOMVS.LSUMC.EDU
- 17.-18.11. **6th National Research Seminar: "Voicing Gender"**
Tampere Contact: Yvonne Hyrynen, Department of English, University of Tampere, PL 607, 33101 Tampere, Finland; tel. 931-215 6135
- 17.-20.11. **American Association for the Advancement of Slavic Studies**
Philadelphia Contact: AAASS, Stanford University, 128 Encina Commons, Stanford, CA 94305-6029, USA
- 18.-20.11. **American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL) with American Association of Teachers of German**
Atlanta Contact: ACTFL, 6 Executive Plaza, Yonkers, New York 10701-6801, USA

December

- 1.-3.12. **Conference on Anaphoric Relations and (In)coherence**
Antwerp Contact: Walter De Mulder, Anaphoric Relations and (In)coherence, UIA-ROM, Universiteitsplein 1, B-2610 Wilrijk, Belgium
- 2.-4.12. **The First International Colloquium on Deixis: "Language, Space, and Identity"**
Lexington Contact: Joachim Knuf, Department of Communication, 127 Grehan Building, University of Kentucky, Lexington, KY 40506-0042, USA; e-mail: JKNUF@UKCC.UKY.EDU
- 3.-4.12. **Workshop on Compound Nouns**
Geneve "Multilingual Aspects of Nominal Composition"
Contact: Pierrette Bouillon, ISSCO, University of Geneve, 54 rte des Acacias, CH-1227 Geneve, Switzerland
- 6.-8.12. **5th Australian International Conference on Speech Science and Technology**
Perth Contact: Dr. Roberto Togneri, Secretary SST94, CIIPS, Department of E&E Engineering, The University of Western Australia, Nedlands 6009, Australia
e-mail: SST94@EE.UWA.EDU.AU
- 8.-10.12. **"Going Romance" 1994, 8th Symposium on Romance Linguistics**
Utrecht "Derivations and Interfaces"
Contact: Manuela Pinto, OTS, Trans 10, 3512 JK Utrecht, The Netherlands
e-mail: GOING-ROMANCE-94@LET.RUU.NL
- 13.-14.12. **1st EFL Skills Conference**
Cairo "New Directions in Writing"
Contact: English Studies Division, Center for Adult and Continuing Education, American University in Cairo, PO Box 2511, Cairo, Egypt; fax: 202-355 7565
- 14.-16.12. **The International Language in Education Conference (ILEC)**
Hong Kong Contact: The Secretary, ILEC '94, c/o Department of Curriculum Studies, The University of Hong Kong, Pokfulan Rd., Hong Kong; e-mail: ILEC@HKUCC.HKU.HK
- 19.-21.12. **International Workshop for Computational Semantics**
Tilburg Contact: Peggy Bartens, Institute for Language Technology and Artificial Intelligence, PO Box 90153, 5000 LE Tilburg, The Netherlands
e-mail: COMPUTATIONAL.SEMANTICS@KUB.NL
- 27.-30.12. **Annual Conference of the Modern Language Association of America (MLA)**
New York Contact: MLA, 10 Astor Place, New York, NY 10003-6981, USA

Jatkuu seuraavassa numerossa...

To be continued in the next issue...

VÄITÖKSIÄ

Käsitykset ja vaikutelmat äänestä: kuuntelijoiden arviointia radiopuheen äänellisistä ominaisuuksista

Jyväskylän yliopistossa tarkastettiin 27.8.1994 fil. lis., lehtori Maarit Valon puheviestinnän väitöskirja ”Käsitykset ja vaikutelmat äänestä: kuuntelijoiden arviointia radiopuheen äänellisistä ominaisuuksista”. Vastaväittäjinä olivat dosentti Juhani Wiio ja vs. professori Matti Leiwo, ja kustoksena oli rehtori Aino Sallinen. Väitöskirja on ilmestynyt Jyväskylän yliopiston julkaisusarjassa *Studia Philologica Jyväskyläänsia*, ja sitä voi ostaa hintaan 140,- yliopiston julkaisumyynnistä (Kalevi Luoma, puh. 941 - 601 049).

Käsitykset ja vaikutelmat äänestä

Vaikutelmien muodostaminen toisesta ihmisestä ja tämän viestinnästä on yksi puheviestinnän useimmiten tiedostamattomista perusprosesseista. Puhujan sanattoman viestinnän, esimerkiksi äänen perusteella syntyvä ensivaikutelma on yhteydessä siihen, kuinka hänen kielelliseen sanomaansa asennoidutaan. Äänen merkitys on suuri erityisesti radiossa ja muussa yksisuuntaisessa viestinnässä, jossa kuuntelija ei näe puhujaa. Tutkimukseni päätavoitteena oli selvittää suhtautumista puheen äänellisiin ominaisuuksiin eli niihin ilmiöihin, joita puheessa on varsinaisen sanallisen järjestelmän rinnalla. Toissijaisena tavoitteenani oli menetelmien kehittäminen ääntä - ja muutakin puhe- ja viestintäkäyttäytymistä - koskevien asenteiden tutkimusta varten.

Tutkimuksen teoreettiseksi kehykseksi rakensin yhteyksiä kolmen tutkimusalueen välille. Tutkimus kuuluu (1) puhe- ja viestintäkäyttäytymiseen kohdistuvien asenteiden tutkimusalueeseen. Määrittelin asenteen mahdollisimman laajasti: se sisältää sekä käsitykset asennekohteesta että affektiivisen reagoinnin kohteeseen. Liitin äänellisen ilmaisun havainnoimisen ja arvioimisen (2) henkilöhavainnointia ja sosiaalista kognitiota selittäviin teorioihin. Vaikutelmat toisen ihmisen puheesta eivät nimittäin ole erotettavissa häntä itseään koskevista vaikutelmista. Ne eivät myöskään synny pelkästään viestintätilanteessa nähtävän ja kuultavan informaation perusteella, vaan ne heijastavat olemassaolevia kognitiivisia rakenteita (esim. stereo- ja prototyyppejä). Koska suhtautuminen toisen ihmisen viestintään on aina sidoksissa sosiaaliseen yhteyteensä, tulee tällainen arviointia koskeva tutkimus sijoittaa johonkin kontekstiin. Valitsin kontekstiksi (3) radioviestinnän ja siitä suomalaisen perinteisen valtakunnanradion asiaohjelmassa tai tiedottavassa ohjelmassa lukemisen.

Tutkin ääniasenteita ensinnäkin analysoimalla ääntä koskevia käsityksiä. Aineistonani oli 330 yliopisto-opiskelijan kirjoittamat kuvaukset hyvän ja huonon radioäänen piirteistä. Toiseksi tutkin vaikutelmia, joita erilaiset, sinänsä normaalit puheäännet kuuntelijoissa herättävät. Arviointi toteutettiin pienryhmissä sekä puhujanarviointina, jossa äskeiset 330 opiskelijaa päättelivät ääninäytteiden perusteella puhujaa itseään koskevia ominaisuuksia eli hänen henkilökuvaansa, että äänenarviointina, jossa toiset 331 opiskelijaa muodostivat näytteistä äänivaikutelmia. Arvioitavat näytteet erosivat toisistaan paitsi äänipiirteidensä perusteella myös sen suhteen, kuinka odotuksenmukaisiksi ja toisaalta tutuiksi niiden piirteet radioviestinnässä koettaisiin.

Mukana oli sekä oikeaa radiopuhetta että muilta henkilöiltä nauhoitettuja näytteitä. Selvitin näytteiden äänelliset piirteet – sävelkorkeuden, voimakkuuden, tauotuksen, puhejaksojen, tempon, äänen laadun, painottamisen, ääntämisen, hengityksen yms. ominaisuudet – tietokoneanalyysin sekä asiantuntija-arviointien avulla.

Ääntä koskevien kirjoitettujen kuvausten sisällönanalyysi tuotti piirreulottuvuudet, joiden avulla sekä hyvä että huono ääni mielletään. Niistä vahvin on äänen laatu. Laatua luonnehtivat sanat ovat usein samoja kuin mitä käytetään ihmisestä itsestään, hänen fyysisestä tilastaan, asenteestaan, tunnetilastaan, esitystyylistään tai hänen puheensa asiasisällöstä. Äänen kuvaaminen liittyy siis kiinteästi puhujaan ja hänen muuhun ilmaisuunsa. Laadun ohella ääntä kuvataan lähinnä vaihtelevuuden, sävelkorkeuden ja tempon avulla. Hyvää ja huonoa ääntä koskevat prototyypit ovat (vastaajien sanoin ilmaistuina) seuraavat: Hyvä ääni on selkeä, vaihteleva, rauhallinen, mieluummin matala kuin korkea sekä jossain määrin persoonallinen. Huono ääni on kimakka, monotoninen, epäselvä ja hätäinen, ja siinä on usein jokin puhevika.

Ääninäytteiden arvioinnin tuloksista kävi ilmi, että ilman äänten kuuntelua ilmaistut käsitykset hyvästä ja huonosta äänestä eivät välttämättä vastaa käytännön arviointeja. Esimerkiksi hitaus ja 'rauhallisuus' ei kuulostanutkaan hyvältä, vaan parhaimpina pidettiin nopeatempoista luentaa. Suotuisimmin arvioitiin näytteet, joiden säveltaso on matala, tempo nopea, sävelkorkeuden vaihtelualue laaja ja vaihtelu nopeaa, laatu hyvä ja ääntäminen selvää. Hyviksi arvioiduissa näytteissä tauotus jaottelee tekstiä sisällöllisesti loogisiksi kokonaisuuksiksi: lyhyemmät tauot syntaktisiksi yksiköiksi ja pitemmät tekstikappaleiksi. Konteksti ja siinä odotustenmukaisuus ja -vastaisuus tuovat vaihtelunsa siihen, mihin toisen äänessä kiinnitetään huomiota ja mitä siinä pidetään hyväksyttävänä. Perinteisen radioesiintymisen kontekstissa arvostettiin totuttuja sävelkulkuja ja painotuksia. Puhekulttuurimme ääniasenteet näyttävät yhdenmukaisilta: arvioijat olivat hyviltä ja huonoilta kuulostavista äänellisistä piirteistä suhteellisen samaa mieltä.

Puhujan- ja äänenarviointi tuotti hyvin yhdenmukaiset tulokset – äänen perusteella syntyvä henkilökuva ja äänestä heräävät äänivaikutelmat ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa. Jos emme pidä uuden ihmisen äänestä, hänestä itsestäänkin herää kielteinen vaikutelma. Puhujaa arvioitiin äänen perusteella lähinnä luotettavuuden, attraktiivisuuden, dynaamisuuden, varmuuden ja mieluisuuden suhteen. Äänenarvioinnin perusulottuvuudet olivat sujuvuus, vaihtelevuus, laatu, korkeus, mataluus, ääntäminen ja nopeus. Kuitenkin se, mihin toisen ihmisen ilmaisussa kiinnitetään huomiota ja mitä piirteitä siitä arvioidaan, vaihtelee kohteesta toiseen, eikä pysyvää mallia havainnointiin ole.

Hiermit bestelle ich beim Zentralen Spracheninstitut Jyväskylä die folgenden Materialien/Publikationen:

Unterrichtsmaterial/ Publikation (möglichst genau angeben, was alles bestellt wird: Übungsheft, Lehrerheft, Ton- und Videokassetten etc.)	Name, Anschrift, an die Material und Rechnung geschickt werden sollen (Bitte in Druckschrift!) Unterschrift

11th Oral Skills Workshop

REGISTRATION FORM

NAME _____

MAILING ADDRESS _____

_____

TELEPHONE NUMBER _____

FAX NUMBER _____

E MAIL ADDRESS _____

PLACE OF WORK _____

TEACHER OF (language) _____

I plan to stay at Hotel Rantasipi

Yes

No

Date _____ Signature _____

Please return this form as soon as possible to

Nancy Aalto
Tampere University Language Center
PL 607
33101 Tampere

Fax: +358 31 215 6464

RELC 2686/A/INFOR 4

REGISTRATION FORM

SEAMEO REGIONAL LANGUAGE CENTRE 1995 REGIONAL SEMINAR

[Registration closes on March 17, 1995, or when registration reaches 620, whichever is earlier.]

NAME (*Prof/Dr/Mr/Mrs/Ms) _____

Please underline surname

SEX *Male/Female 3. NATIONALITY _____ 4. PASSPORT NO _____

OFFICIAL POSITION : _____

INSTITUTION : _____

ADDRESS : _____

TELEPHONE NO : (O) _____ (H) _____

FASCIMILE NO : _____

REGISTRATION FEE

- a) Prospective participants will have to register directly with the RELC Seminar Secretariat. Registration will be confirmed only when the full fee of S\$240.00 (not-refundable) is paid.
- b) A refund of 50% of the registration fee/deposit for accommodation may be requested if notice of cancellation is received before 17 March 1995.
- c) Fees paid : Before 17 March 1995 is S\$240.00 (inclusive of 3% GST)
After 17 March 1995 is S\$280.00 (inclusive of 3% GST)

CHOICE OF SEMINAR LUNCH

* CHINESE

* HALAL

* VEGETARIAN

* Delete Accordingly

I enclose _____ Bank Draft No : _____ in the amount of _____
(Name of Bank)

S\$ _____ in favour of SEAMEO Regional Language Centre to cover:

1. Registration Fee	(Non-refundable)	S\$240.00
2. Deposit For Accommodation	(Non-refundable)	<u>S\$200.00</u>

Total :

Date : _____

Signature : _____

ACCOMMODATION

Participants and Speakers will be accommodated at the RELC International House or at hotels close to the venue.

Deadline for hotel reservation: March 15, 1995.

All cheques must be crossed and made payable to SEAMEO Regional Language Centre.

(Please tick)

- (a) I will arrange my own accommodation
- (b) I wish to book a *single/double occupancy room at:
- RELC INTERNATIONAL HOUSE**
S\$110.35 single or double occupancy
(Priority accorded to Official Delegates and Speakers)
- NOVOTEL ORCHID INN**
\$126.00 single or double occupancy.
- HOTEL EQUATORIAL**
S\$130.00 single occupancy
S\$140.00 twin occupancy
- LADYHILL HOTEL**
S\$114.45 single or double occupancy

(c) I require accommodation from _____ to _____.

(d) I note that my accommodation will only be confirmed when I have paid a deposit of S\$200.00.

* Delete accordingly

SINGAPORE. WHERE THE WORLD COMES TOGETHER.

Situated at one of the most important crossroads of the world. Singapore is truly a place where East and West come together.

Here you'll find Chinese, Indian and Malay communities living harmoniously together, their long established cultures forming a unique backdrop to a clean and modern garden city.

English is spoken everywhere and is the common business language of all.

There is a wide variety of beautifully appointed yet reasonably priced hotels offering impeccable standards of Asian service and hospitality.

And few places on earth promise such a delight for the palate, with gourmet cuisine from over 30 countries.

Singapore's climate is warm and welcoming all year round, with temperatures ranging from 28°C in the day, to 23°C by night.

To top it all, Singapore has conference facilities that rank amongst the finest in the world. For business and pleasure, Singapore has everything to make your convention a productive and a memorable experience.

Courtesy of:

SINGAPORE CONVENTION BUREAU

ILMOITTAUTUMINEN AFinLAN syysseminariin 1994

Nimi: _____

Osoite: _____

Puhelin: _____ (työ)   _____ (koti)

Telefax: _____   Sähköposti: _____

Pidän esityksen [ ]   En pidä esitystä [ ]

Esitykseni otsikko: _____

Tekijä(t): _____

Lähetetään osoitteeseen:

AFinLAN syysseminari 1994

Vieraiden kielten laitos

Joensuun yliopisto

PL 111

80101 JOENSUU

Puhelin: 973 - 151 4335

Telefax: 973 - 151 4211

THE WORLD COMMISSION ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT

...the Commission has been set up to study the relationship between development and the environment... The Commission will report to the Secretary-General of the United Nations...

SECRETARY-GENERAL
UNITED NATIONS
NEW YORK
TEL: 1-212-462-4600
FAX: 1-212-462-4600

...the Commission will report to the Secretary-General of the United Nations... The Commission will report to the Secretary-General of the United Nations...

UNITED NATIONS
NEW YORK
TEL: 1-212-462-4600
FAX: 1-212-462-4600

UNITED NATIONS
NEW YORK
TEL: 1-212-462-4600
FAX: 1-212-462-4600

UNITED NATIONS
NEW YORK
TEL: 1-212-462-4600
FAX: 1-212-462-4600

UNITED NATIONS
NEW YORK
TEL: 1-212-462-4600
FAX: 1-212-462-4600

Tilaan Kielikeskustelua-lehden
vuodeksi 1994 (100 mk/vuosikerta)

_____ kpl

Nimi: _____

_____

Osoite: _____

_____

_____

Jyväskylän yliopisto

Korkeakoulujen kielikeskus

PL 35

40351 JYVÄSKYLÄ

2

Jyväskylän yliopisto
Korkeakoulujen kielikeskus
PL 35
40351 JYVÄSKYLÄ

ISSN 1236-1771
Jyväskylän yliopistopaino
Kansi: Kirjapaino Kari ky
1994